

Badania świadomości i zachowań ekologicznych mieszkańców Polski

Raport TNS OBOP
Warszawa, grudzień 2011

Spis treści

1. Streszczenie / Executive summary	s. 4
2. Metodologia badania	s. 15
3. Gospodarka odpadami	s. 23
4. Zmiany klimatu	s. 34
5. Ochrona środowiska	s. 48
6. Racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych	s. 52
7. Zachowania konsumenckie	s. 64
8. Stosunek do ekologii	s. 71

Badania świadomości i zachowań ekologicznych mieszkańców Polski

Raport TNS OBOP

TNS OBOP

Grudzień 2011

Autor

Joanna Skrzyńska

e joanna.skrzynska@tnsglobal.pl

t +48 22 598 97 10

Badanie zrealizowane na zlecenie:
Ministerstwa Środowiska

| © TNS

Streszczenie / Executive summary

Badania świadomości i zachowań ekologicznych mieszkańców Polski

Podsumowanie – opis badania

- „Badanie świadomości i zachowań ekologicznych mieszkańców Polski” stanowi pierwszą edycję przygotowanego przez Ministerstwo Środowiska projektu trackingowego, którego celem jest prowadzenie systematycznego monitoringu świadomości oraz zachowań ekologicznych mieszkańców Polski.
- Niniejszy raport prezentuje wyniki badania realizowanego w terminie 1 do 4 grudnia 2011 roku. Poniżej prezentowane są główne wnioski oraz płynące z sondażu rekomendacje.

Podsumowanie – wnioski

- W Polsce poziom świadomości ekologicznej nie jest w pełni zadowalający. Odpowiedzi udzielane przez respondentów bywają niekonsekwentne i wewnętrznie sprzeczne. Grupami pozytywnie wyróżniającymi się na tle pozostałych są osoby z wykształceniem wyższym i mieszkańcy większych miast – to u nich postawy ekologiczne wydają się najbardziej rozwinięte, choć jednocześnie nie są bez zastrzeżeń.
- Polacy do środowiska i jego ochrony nastawieni są pozytywnie – przykładowo 91% uważa, że ochrona przyrody powinna być priorytetowym działaniem człowieka wobec środowiska naturalnego, a 84% respondentów sądzi, że człowiek ma wpływ poprzez swoje indywidualne działania na stan zasobów naturalnych. Pomimo wskazanych wyżej deklaracji 56% badanych w codziennym życiu nie zastanawia się nad tym, czy to, co robi, ma wpływ na środowisko. Jest to jeden z wielu przykładów, kiedy okazuje się, że dla części osób pozytywny stosunek do ekologii nie przekłada się na zachowania. Z jednej strony chcemy brać odpowiedzialność za stan środowiska, z drugiej w codziennym życiu nie zawsze zwracamy na to uwagę i nie jesteśmy też optymistami w kwestii tego, że stan zasobów naturalnych (wody, powietrza itp.) w przyszłości się poprawi (liczba osób, które przewidują, że stan zasobów za 20 lat się poprawi jest mniejsza niż liczba osób, które sądzą, że nastąpi pogorszenie).

Podsumowanie – wnioski

- Za problem uznać też można poziom wiedzy Polaków. Podając kilka z wielu przykładów – brak jest znajomości ekologicznych terminów (np. różnorodność biologiczna), choć większość osób (80%) zdaje sobie sprawę z istnienia zmian klimatu, to przejawy i konsekwencje tego procesu są już gorzej rozpoznane. Brak jest też świadomości tego, że w Polsce istnieją problemy z zasobami wody.
- Szczególną uwagę warto też poświęcić niektórym zachowaniom. Najczęściej podejmowanymi na rzecz ochrony środowiska są takie, które nie wymagają dużego zaangażowania i jednocześnie przynoszą korzyści finansowe (np. gaszenie światła w pustych pomieszczeniach). Co ciekawe, za częścią zachowań ekologicznych najprawdopodobniej nie stoją ekologiczne motywacje. Przykładowo, to że na wsiach w większym stopniu niż w miastach segreguje się śmieci, może wynikać z tego, że istnieją tam programy, które np. poprzez zachętę ekonomiczną, motywują do rozdzielania odpadków. Również to, że na wsiach w trakcie robienia zakupów w mniejszym stopniu używa się nowych, jednorazowych toreb może być uwarunkowane okolicznościami (brak hipermarketów) a nie większą świadomością mieszkańców wsi.
- Podsumowując, z badań wynika, że poziom świadomości ekologicznej Polaków jest niezadawalający i że konieczne jest podjęcie działań, które rozwijać będą postawy ekologiczne. Przedsięwzięcia te powinny wpływać na każdy z wymiarów postawy. Jako że stosunek Polaków do środowiska naturalnego jest pozytywny, to przede wszystkim promować należy wiedzę i animować ekologiczne zachowania.

Podsumowanie – rekomendacje

→ Promocja wyników badania

- Wartość poznawcza przeprowadzonego badania jest znacząca. Dodatkowo wzrośnie poprzez cykliczne powtarzanie projektu. Z tego względu warto rozważyć podjęcie działań promujących wyniki badania, tak by dane dotarły do zainteresowanych organizacji i instytucji, a nawet stały się przedmiotem debaty publicznej.

→ Poprawa wizerunku instytucji publicznych

- Ze względu na ograniczone zaufanie do polskich instytucji publicznych warto podjąć działania, które poprawią wizerunek tych podmiotów. Przykładowo o Ministerstwie Środowiska należy myśleć jak o marce, którą promować się będzie przy okazji innych korzystnie postrzeganych przez opinię publiczną działań (np. kampanie społeczne, programy edukacyjne).

→ Zmiany legislacyjne/regulacyjne promujące zachowania ekologiczne

- Zmiany legislacyjne lub regulacyjne przyspieszyć mogą zmianę świadomości i zachowań ekologicznych Polaków. 84% Polaków uważa, że sortowanie śmieci powinno być obowiązkowe, a 94% sądzi, że wywożenie śmieci do lasu powinno być karane surowiej niż dotychczas. Można rozważyć zarówno zaostrzenie przepisów (lub większe egzekwowanie istniejących) bądź wprowadzenie systemów motywacji ekonomicznych, które zachęcać będą do zachowań ekologicznych.

Podsumowanie – rekomendacje

→ Programy edukacyjne promujące postawy ekologiczne

- Edukacja przedszkolna i szkolna obok wychowania wyniesionego z domu stanowić powinna podstawowy czynnik kształtowania postaw ekologicznych. Jak pokazały badania, świadomość ekologiczna młodzieży bywa mniej rozwinięta niż u innych kategorii osób. W związku z tym należy położyć nacisk na opracowanie programów i akcji, które wspierać będą postawy ekologiczne wśród dzieci młodzieży. Programy te powinny być monitorowane i ewaluowane tak, by zidentyfikować najbardziej skuteczne praktyki i w przyszłości wprowadzać je na większą skalę.

→ Kampanie społeczne promujące postawy ekologiczne

- Wprowadzanie zmiany społecznej poprzez kampanie społeczne jest działaniem trudnym i czasochłonnym. Niemniej warto takie działania podejmować. Również przebieg kampanii oraz ich skuteczność należy monitorować. Ponownie, pozwoli to zidentyfikować dobre praktyki.

Executive summary – study description

- "The Study of ecological awareness and behavior of Polish citizens" is the first edition of a tracking project prepared by the Ministry of the Environment. The goal of the survey is to conduct a systematic monitoring of eco-awareness and behavior of the Polish population.
- This report presents the results of a research conducted within 1st to 4th December 2011. Main conclusions and recommendations arising from the research are presented below.

Executive summary – conclusions

- The level of declared eco-awareness in Poland is not fully satisfactory. Answers provided by respondents are often inconsistent and contradictory. Among other groups people with higher education and residents of larger cities are positively distinctive – their pro-environmental attitude seems to be most developed, nevertheless at the same time they are not without reservations.
- The attitude of Poles to the environment and its protection is positive - for example, 91% believe that nature protection should be the priority of human activity considering the environment and 84% of respondents think that one has an impact through their individual actions on the state of natural resources. Despite the above-mentioned, 56% of people are not conscious of the fact that their everyday actions have any impact on the environment.. This is one of many examples, that for some people a positive attitude to ecology does not transfer into particular action schemes. On the one hand, we want to take responsibility for the environment, on the other, in our everyday life we do not always pay attention to the environment and we are not being optimistic on the future state of natural resources (water, air, etc.) – the number of people who predict, that the state of resources in 20 years is to improve, is less than the number of people who believe in deterioration).

Executive summary – conclusions

- Other issue is the level of ecological knowledge of the Poles. Giving a few of many examples - there is no knowledge of ecological terms (e.g. biodiversity). Most people (80%) are aware of the existence of climate change, but the symptoms and consequences of this process are far less recognized. The awareness of problems with water resources in Poland is also low.
- Some of the eco-behavior schemes must be addressed specifically. Frequently taken actions for the environmental protection are those that do not require strong commitment and also bring financial benefits (e.g. turning off light in empty rooms). Interestingly, part of the ecological behavior probably does not need ecological motivations. For example, in the countryside to a far more greater extent than in the cities people segregate garbage. The reason of that might be the fact that in the countryside there are programs which through economic incentives motivate people to the separation of waste. The other example is that in villages people to a lesser extent use disposable bags while shopping. The cause of that can be conditioned by circumstances (lack of shopping malls) and not necessarily greater awareness of rural residents.
- In summary, the research shows that the level of eco-awareness of Poles is unsatisfactory. It is necessary to take actions that will develop environmental attitudes. Such projects should affect each of the dimensions of attitude. As the Poles' attitude to the environment is positive, the priority is to promote environmental knowledge and animate behavioral schemes.

Executive summary – recommendations

→ Promotion of the study

- The value of the study is significant. In addition, it will increase by cyclic realization of the project. For this reason, it is worth to prepare an appropriate promotion of the study, so that the data would reach to various organizations and institutions. The results are as interesting as they are important and they could become a part of the public debate.

→ Improving the image of public institutions

- Due to the limited confidence in the Polish public institutions, one should take actions to improve the image of these entities. For example, the Ministry of the Environment can be partly considered as a brand, which can be promoted during other occasions beneficially perceived by the public (e.g. social campaigns, educational programs).

→ Legislative/regulatory changes promoting environmental behavior

- Legislative or regulatory changes may accelerate the change of environmental consciousness and behavior of Poles. 84% of Poles think that sorting garbage should be mandatory and 94% believe that leaving litter in forests should be punished more severely than nowadays. Two solutions can be considered – harshening of the rules (or greater execution of existing) or the introduction of economic incentives that will encourage people to eco-behavior.

Executive summary – recommendations

→ Educational programs promoting environmental attitudes

- Pre-school education together with school education as well as behavioral schemes acquired from parental influence can be prime factors in shaping environmental attitude. As demonstrated by research, eco-awareness of young people is sometimes less developed than in other categories of people. Therefore, emphasis should be put on the preparation of programs and actions that will support environmental attitudes among children and adolescents. These programs should be monitored and evaluated so as to identify the most effective practices. In the future they could be introduced on a larger scale.

→ Social campaigns promoting environmental attitudes

- Making social change through social campaigns is a difficult and time consuming activity. However, such actions should be taken and they also need to be conducted in a professional manner (appropriate message, target group, media, etc.). Also, both the campaign itself and its effectiveness should be monitored. Again, this will make possible identifying good practices.

Metodologia badania

Badania świadomości i zachowań ekologicznych mieszkańców Polski

Opis projektu badawczego

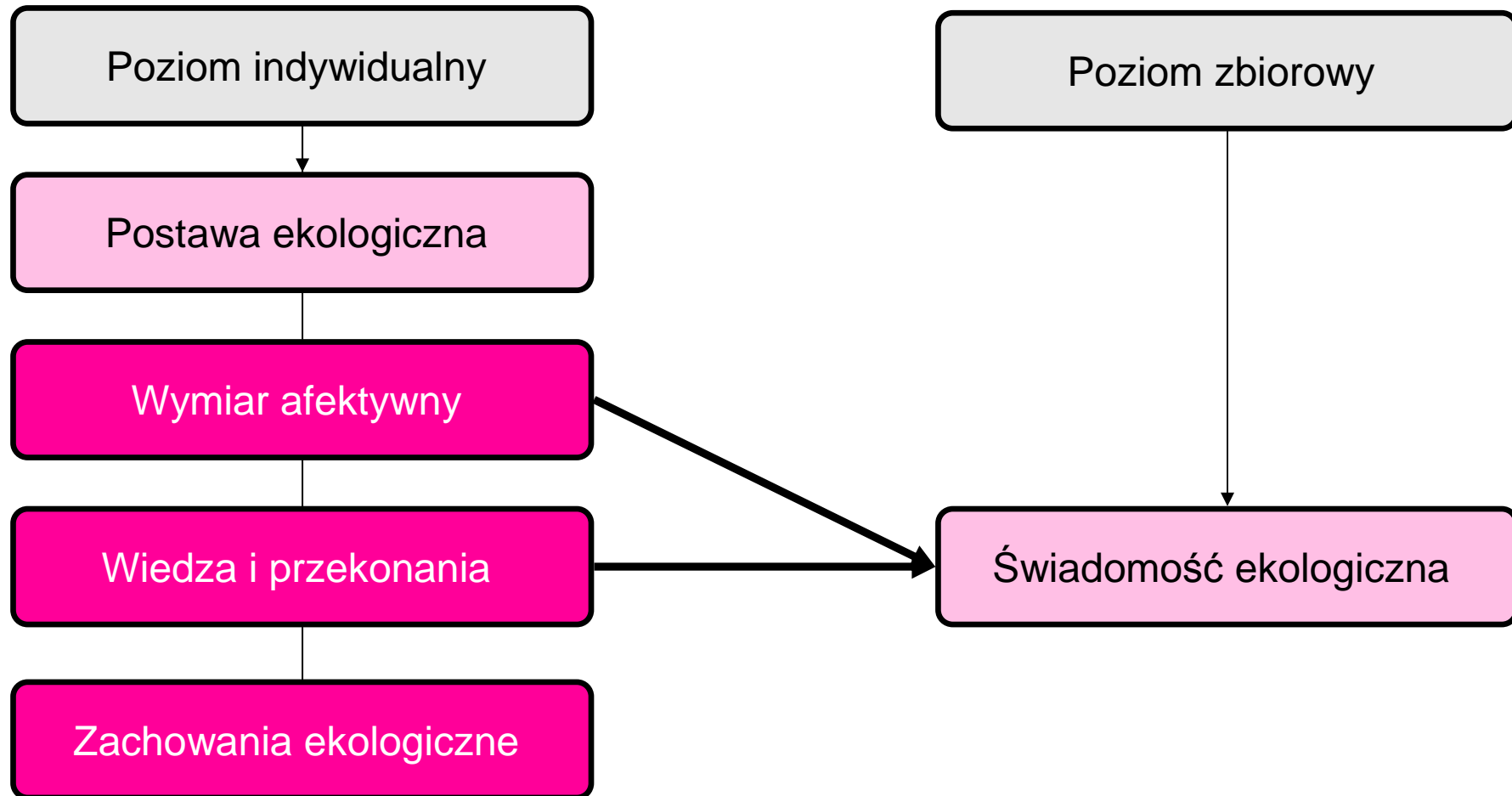
- „**Badanie świadomości i zachowań ekologicznych mieszkańców Polski**” stanowi pierwszą edycję przygotowanego przez Ministerstwo Środowiska projektu trackingowego, którego celem jest prowadzenie systematycznych badań dotyczących świadomości oraz zachowań ekologicznych mieszkańców Polski.
- Według założeń projekt ten umożliwić ma śledzenie zmian wskaźników wypracowanych w badaniu eksploracyjnym oraz monitorowanie skuteczności prowadzonych działań w zakresie edukacji ekologicznej.

Główne pojęcia

- **Świadomość ekologiczna** – stopień zainteresowania tematyką ochrony środowiska, poziom aprobaty degradacji środowiska naturalnego jako ceny wzrostu ekonomicznego i poziom wiedzy na temat różnych metod pozytywnego wpływu na stan środowiska.
- **Zachowania ekologiczne** – wszelkie działania, które może podjąć jednostka, wpływające pozytywnie na stan środowiska.
- **Postawa ekologiczna** – pozytywna postawa wobec zagrożenia ekologii i ochrony środowiska. Taka postawa powinna przejawiać się w pozytywnym afekcie wobec ekologii, wiedzy i przekonaniach (element świadomości ekologicznej) oraz zachowaniach (element modelu zachowania ekologicznego).
- **Zasoby naturalne** – surowce takie jak paliwa, minerały i metale, lecz również żywność, gleba, woda, powietrze, biomasa i ekosystemy.
- **Czysta energia** – energia pozyskiwana ze źródeł odnawialnych – energia słoneczna, wiatrowa, wodna, geotermalna, z biomasy i biogazu – nie jest uciążliwa dla środowiska naturalnego
- **Badanie trackingowe** – badanie powtarzane cyklicznie, mające na celu monitorowanie określonych wskaźników i ich zmian w czasie.

Główne pojęcia – schemat

Obszary badawcze

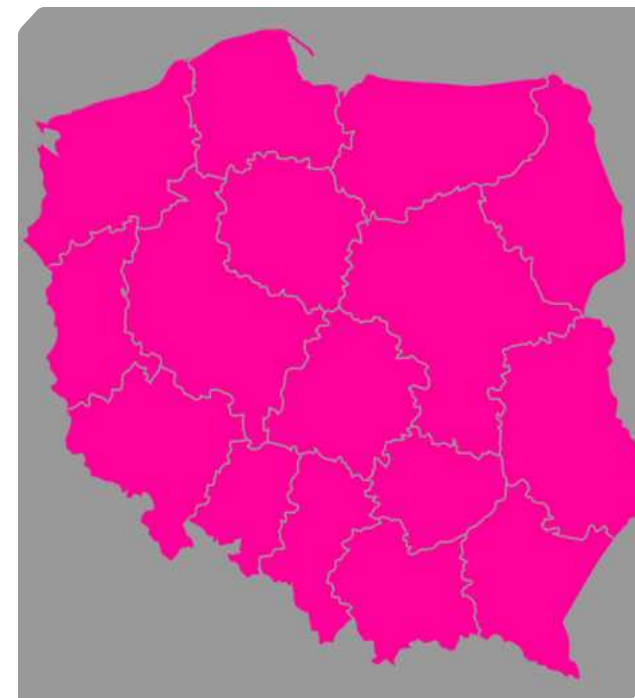
Wśród uwzględnionych w „Badaniu świadomości i zachowań ekologicznych mieszkańców Polski” obszarów tematycznych znajdują się następujące kwestie:

- **Gospodarka odpadami;**
- **Zmiany klimatu;**
- **Ochrona środowiska;**
- **Racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych;**
- **Proekologiczne zachowania konsumenckie;**
- **Stosunek do ekologii.**

Niniejszy raport prezentuje wyniki badań w podziale na wymienione wyżej zagadnienia.

„Badanie świadomości i zachowań ekologicznych mieszkańców Polski” – dobór próby

- Badanie zostało zrealizowane w ramach wielotematycznego projektu Omnimas:
 - metodą wywiadu indywidualnego wspomaganego komputerowo (**CAPI**);
 - w dniach **1 do 4 grudnia 2011 r.**;
 - na losowej ogólnopolskiej, reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski w **wieku 15 i więcej lat** liczącej **1004 osoby**.
- Maksymalny błąd oszacowania w badaniu wynosi +/-3,1%.
- Procedura doboru próby:
 - wielostopniowe warstwowe losowanie 1000 adresów mieszkań z bazy adresowej GUS – oddzielnie w 68 zdefiniowanych geograficznie warstwach;
 - każdy wylosowany adres stanowi punkt startowy dla zrealizowania tylko jednego wywiadu, dobór adresu, w którym realizowany jest wywiad metodą random-route tzw. ustalonej ścieżki;
 - dobór respondenta w gospodarstwie domowym metodą ostatnich urodzin.

* Szczegóły dotyczące doboru próby znajdują się w **Aneksie 1**.

Struktura demograficzna próby według płci, wieku i wielkości miejsca zamieszkania

Osoby od 15 roku życia	Populacja wg danych GUS		Dane TNS OBOP Przed ważeniem		Dane TNS OBOP po ważeniu (waga kompensująca)		Dane TNS OBOP po ważeniu (waga finalna)	
	N	%	N	%	N	%	N	%
OGÓŁEM	32441532	100	1004	100	1004	100	1004	100
PŁEĆ								
Mężczyzna	15485585	47,7	425	42,3	420	41,8	479	47,7
Kobieta	16955947	52,3	579	57,7	584	58,2	525	52,3
WIEK								
Do 19 lat	2418066	7,5	51	5,1	69	6,9	75	7,5
20-29	6140509	18,9	148	14,7	148	14,7	190	18,9
30-39	5808782	17,9	166	16,5	162	16,2	180	17,9
40-49	4792211	14,8	138	13,7	164	16,4	148	14,8
50-59	5770823	17,8	201	20,0	209	20,8	179	17,8
60 lat i więcej	7511141	23,2	300	29,9	251	25,0	232	23,2
MIEJSCE ZAMIESZKANIA								
Wieś	12401158	38,2	329	32,8	382	38,0	384	38,2
Miasto do 20 tys.	4177894	12,9	130	12,9	130	13,0	129	12,9
Miasto 20-100 tys.	6329131	19,5	200	19,9	185	18,4	196	19,5
Miasto 100-500 tys.	5679150	17,5	200	19,9	188	18,7	176	17,5
Miasto pow. 500 tys.	3854199	11,9	145	14,4	119	11,9	119	11,9

Struktura próby według wykształcenia i oceny sytuacji materialnej

Osoby od 15 roku życia	Dane TNS OBOP po ważeniu (waga kompensująca)		Dane TNS OBOP po ważeniu (waga finalna)	
	N	%	N	%
OGÓŁEM	1004	100	1004	100
WYKSZTAŁCENIE				
Podstawowe	146	14,5	138	13,8
Zasadnicze zawodowe	255	25,4	273	27,2
Średnie i pomaturalne	344	34,3	325	32,4
Wyższe i licencjat	183	18,2	161	17,9
Jeszcze się uczy	76	7,6	106	10,6
SAMOOCENA SYTUACJI MATERIALNEJ				
Dobra	209	20,8	216	21,5
Średnia	617	61,4	625	62,3
Zła	178	17,8	162	16,2

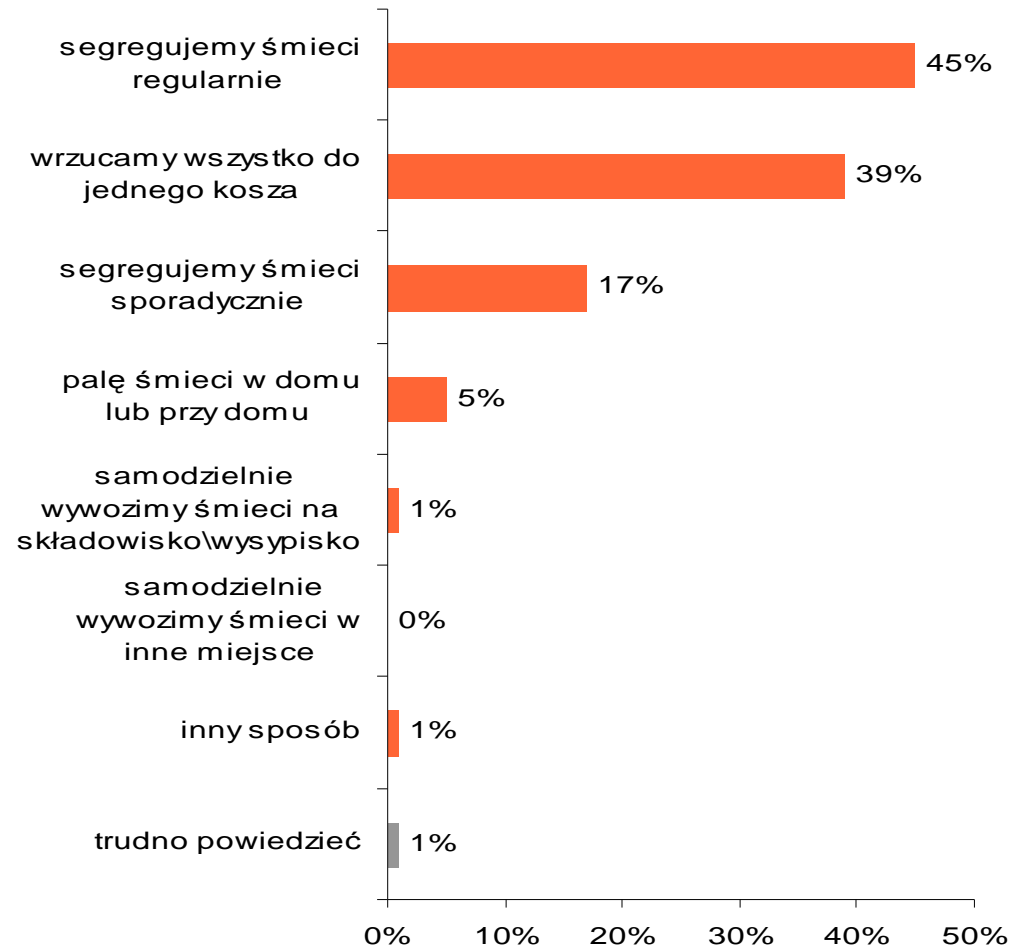
Gospodarka odpadami

Badania świadomości i zachowań ekologicznych mieszkańców Polski

Gospodarka odpadami - wprowadzenie

- W rozdziale dotyczącym gospodarki odpadami zawarty jest szereg danych na temat deklarowanych zachowań i postaw związanych z tym tematem. Są to m. in. informacje o sposobach, w jaki Polacy pozbywają się śmieci.
- Część osób ma w zwyczaju segregowanie swoich odpadów (sporadyczne lub regularne). Opierając się na deklaracjach respondentów, można dowiedzieć się, jakiego rodzaju śmieci oddzielane są od innych.
 - Niektórzy pozbywają się swoich śmieci w sposób nielegalny. Skalę tego zjawiska trudno jest oszacować, ponieważ bezpośrednie pytanie respondentów o złe zachowania nie przyniosłoby wiarygodnych informacji. Z tego względu w badaniu starano się zdiagnozować, na ile patologiczne zachowania respondenci obserwują w swoim sąsiedztwie.
 - Ekologiczne gospodarowanie odpadami nie jest czynnością prostą. Badanie opinii Polaków umożliwiło identyfikację barier dla racjonalnego i przyjaznego środowisku gospodarowania odpadami.

W jaki sposób w Pana(i) gospodarstwie domowym pozbywa się śmieci?

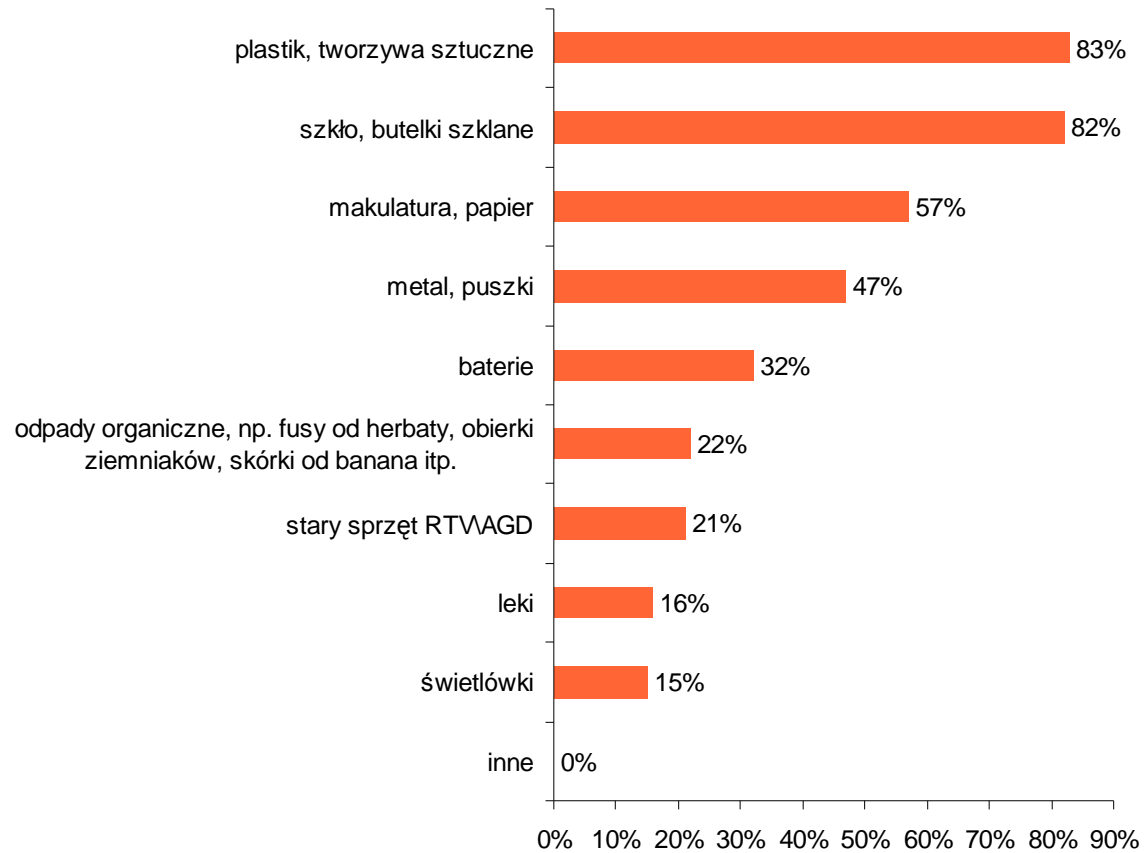

N= 1004

Wyrzucanie śmieci

- 45% Polaków deklaruje, że śmieci segreguje regularnie, a 17%, że sporadycznie. **Oznacza to, że segregacją odpadów zajmuje się ponad 60% z nas.**
- Niemal 40% osób wyrzuca wszystko do jednego kosza, 5% pali śmieci w lub przy domu, 1% samodzielnie wywozi śmieci na składowisko, i tyleż samo pozbywa się odpadków w inny sposób. Co setna osoba ma trudności z udzieleniem odpowiedzi na pytanie, ale jak się okazuje są to przeważnie osoby najmłodsze, które być może nie wiedzą, w jaki sposób w ich gospodarstwach domowych gospodaruje się odpadkami.
- Respondenci mieszkający na wsi częściej niż ci, którzy mieszkają w miastach segregują śmieci regularnie (50% w porównaniu z 41%). Najrzadziej śmieci segregowane są regularnie w miastach powyżej 500 tys. (27%). **Być może zależność tą po części tłumaczyć da się tym, że w pewnych gminach istnieją regulacje, które zachęcają do segregowania odpadów, przy czym motywacja ma tu wymiar nie tylko ekologiczny, ale również, a może przede wszystkim finansowy.**

Jakie śmieci oddziela Pan(i) od reszty podczas segregowania odpadów?

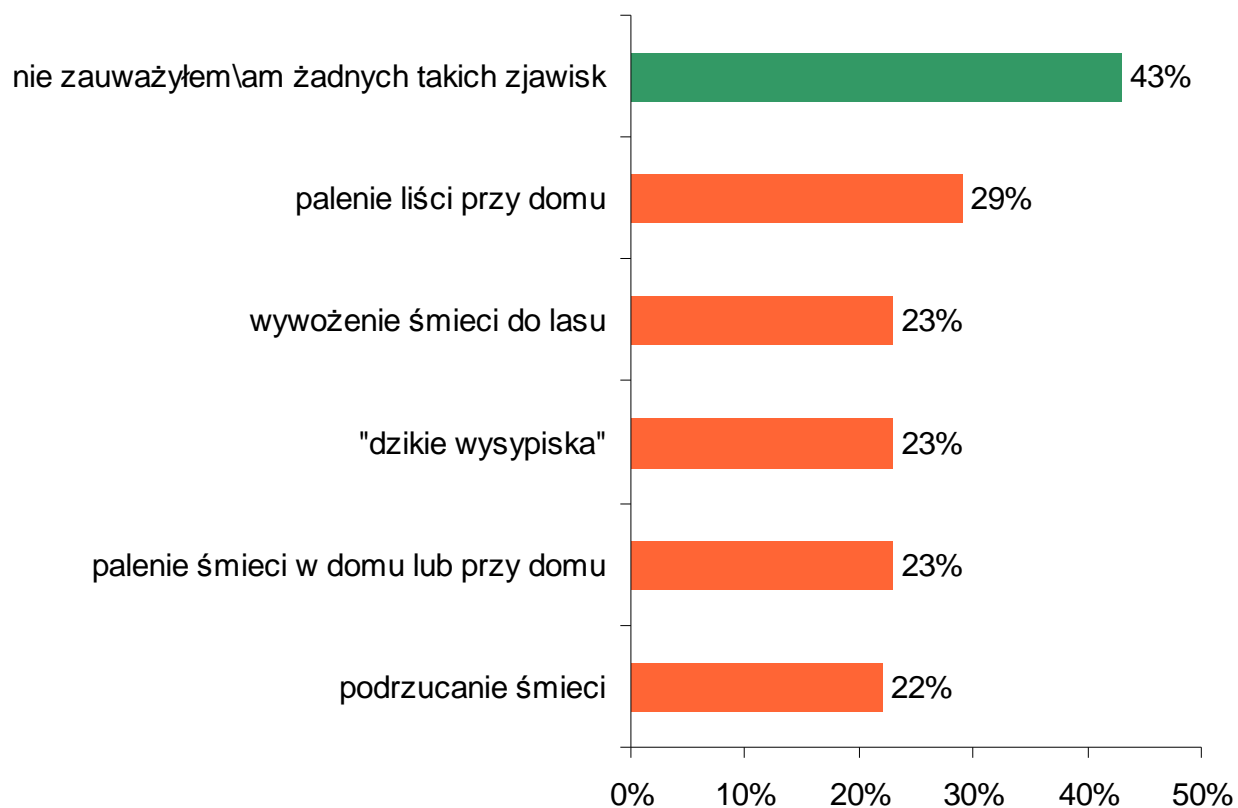

N= 618

Segregacja odpadków

- Osoby, które segregują śmieci, zapytano o to, jakie śmieci oddzielają od pozostałych. Okazuje się, że najczęściej są to plastik i tworzywa sztuczne (83%), szkło (82%), makulatura, papier (57%), czy metal i puszki (47%). W dalszej kolejności wymienia się baterie (32%), odpady organiczne (22%), stary sprzęt RTV/AGD (21%), leki (16%), czy w końcu świetlówki (15%). Jak widać, część odpadów oddzielana jest od reszty rzadziej (np. leki, świetlówki). **Być może stan ten spowodowany jest niską świadomością dotyczącą tego, że produkty te należy segregować i utylizować w specjalny sposób. Jak pokazują inne badania, mało kto wie, że świetlówki zawierają niebezpieczną dla zdrowia rtęć.**
- Tak jak poprzednio, odpowiedzi respondentów różnicuje miejsce zamieszkania. Na wsi częściej segreguje się odpady organiczne, natomiast w miastach makulaturę, stary sprzęt RTV/AGD, baterie oraz świetlówki.

Czy w swojej najbliższej okolicy lub sąsiedztwie zauważył(a) Pan(i) kiedyś następujące zjawiska?

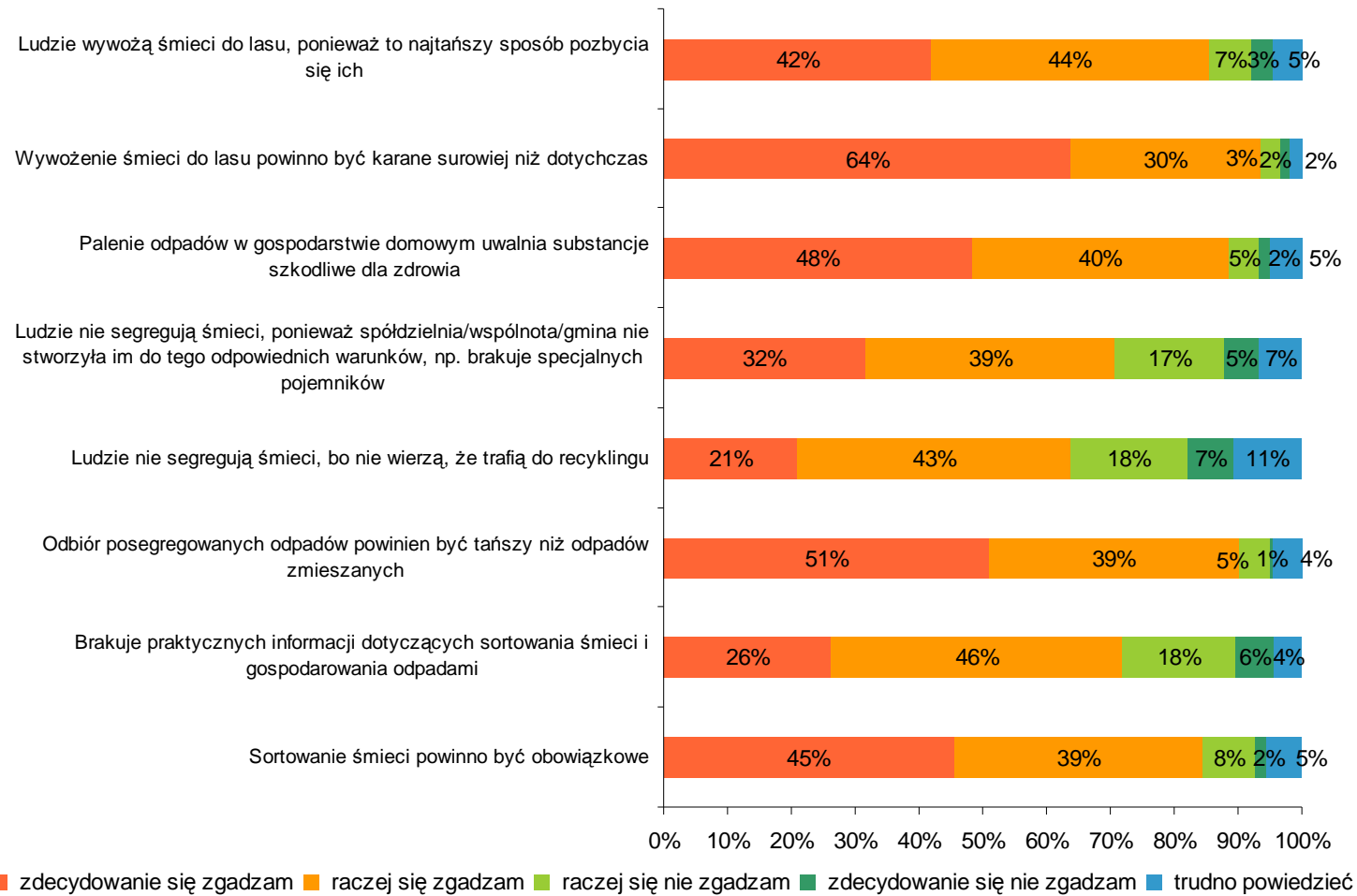

N= 1004

Wyrzucanie śmieci – łamanie prawa w okolicy

- Trudno jest pytać badanych o to, czy sami dopuszczają się zachowań nielegalnych, jednak można zadać im pytanie o to, czy w swojej okolicy obserwują zjawiska mniej lub bardziej nieprawidłowe.
- W odniesieniu do uwzględnionych w pytaniu zjawisk, 43% respondentów udziela odpowiedzi, że żadnych z nich nie zauważyli.
 - Wśród mieszkańców miast udział ten wynosi 53%, a wśród mieszkańców wsi 26% - ponownie więc różnica dotycząca miejsca zamieszkania jest znacząca.
- Na poziomie ogólnym najczęściej podawane zjawisko to palenie liści przy domu (29%). Pozostałe odpowiedzi – tj. wywożenie śmieci do lasu, dzikie wysypiska, palenie śmieci w domu lub przy domu, podrzucanie śmieci – pojawią się równie często i są wskazywane przez około 23% uczestników badania.
 - Poza podrzucaniem śmieci, w każdym innym przypadku niepokojące zjawiska znacznie częściej obserwowane są na wsi. **Oznacza to, że choć na wsiach bardziej lub więcej segreguje się śmieci, to jest to też przestrzeń, w której częściej obserwuje się zachowania niezgodne z prawem.**

Na ile zgadza się Pan(i) lub nie zgadza się z następującym stwierdzeniem?

N = 1004. Ze względu na zaokrąglenia procenty mogą nie sumować się do 100.

Na ile zgadza się Pan(i) lub nie zgadza się z następującym stwierdzeniem?

Na ile zgadza się Pan(i) lub nie zgadza się z następującym stwierdzeniem?	zgadzam się	nie zgadzam się
Ludzie nie segregują śmieci, bo nie wierzą, że trafią do recyklingu	64%	26%
Ludzie nie segregują śmieci, ponieważ spółdzielnia/wspólnota/gmina nie stworzyła im do tego odpowiednich warunków, np. brakuje specjalnych pojemników	71%	23%
Ludzie wywożą śmieci do lasu, ponieważ to najtańszy sposób pozbycia się ich	85%	10%
Brakuje praktycznych informacji dotyczących sortowania śmieci i gospodarowania odpadami	72%	24%
Palenie odpadów w gospodarstwie domowym uwalnia substancje szkodliwe dla zdrowia	88%	6%
Sortowanie śmieci powinno być obowiązkowe	84%	10%
Odbiór posegregowanych odpadów powinien być tańszy niż odpadów zmieszanych	90%	5%
Wywożenie śmieci do lasu powinno być karane surowiej niż dotychczas	94%	5%

N = 1004. W tabeli pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”.

Postawy wobec wyrzucania śmieci

- Wśród stwierdzeń dotyczących gospodarowania odpadami znalazły się zdania dotyczące motywacji, wiedzy oraz rozwiązań legislacyjnych czy regulacyjnych. Ogólnie z każdym ze zdań Polacy zdecydowanie bardziej skłonni są się zgadzać (od 64% do 94%) niż nie zgadzać (od 5% do 26%).
- Wśród motywacji dotyczących gospodarowania odpadami udział osób zgadzających się ze stwierdzeniami wygląda następująco:
 - Ludzie nie segregują śmieci, bo nie wierzą, że trafią one do recyklingu – 64%;
 - Ludzie nie segregują śmieci, ponieważ spółdzielnia/wspólnota/gmina nie stworzyła im do tego odpowiednich warunków np. brakuje specjalnych pojemników – 71%;
 - Ludzie wywożą śmieci do lasu, ponieważ to najtańszy sposób pozbycia się ich – 85%.
- W odniesieniu do wiedzy respondenci deklarują, że brakuje praktycznych informacji dotyczących sortowania śmieci i gospodarowania odpadami (72%). Jednocześnie zdają sobie sprawę z tego, że palenie odpadów w gospodarstwie domowym uwalnia substancje szkodliwe dla zdrowia (88%).
- W przypadku rozwiązań legislacyjnych i regulacyjnych 84% osób sądzi, że sortowanie śmieci powinno być obowiązkowe, a 94% uważa, że wywożenie śmieci powinno być karane surowiej niż dotychczas. 90% badanych jest zdania, że odbiór posegregowanych śmieci powinien być tańszy niż odpadów mieszanych.
 - Osoby z wyższym wykształceniem w większym stopniu niż inne popierają wprowadzenie obowiązku segregowania śmieci.

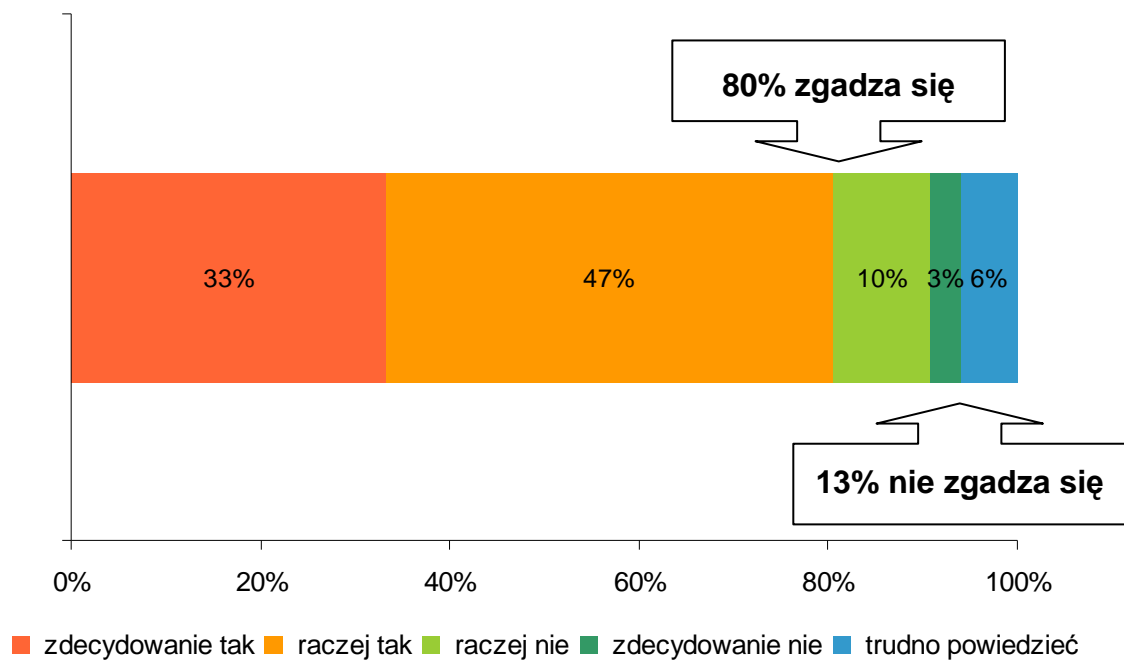
Zmiany klimatu

Badania świadomości i zachowań ekologicznych mieszkańców Polski

Zmiany klimatu – wprowadzenie

- W ostatnich latach przez pojęcie zmian klimatycznych rozumie się przede wszystkim wzrost temperatury i tzw. globalne ocieplenie. Przyczyny podwyższania się temperatur są przedmiotem intensywnych badań.
- W przeprowadzonym na zlecenie Ministerstwa Środowiska sondażu Polaków zapytano o ich opinie na temat zmian klimatycznych. W rozdziale tym prezentowane są wyniki odnoszące się do następujących tematów:
 - Istnienie zjawiska zmiany klimatu, ewentualnych tego przejawów i konsekwencji, czynników powodujących zmiany klimatu, działań potrzebnych do zaadaptowania Polski do zmian klimatycznych, oraz podmiotów, które powinny wcielać te działania w życie, w końcu w pytaniach zwrócono też uwagę na ewentualną konieczność ograniczania emisji gazów cieplarnianych.

Czy uważa Pan(i), że obecnie mamy do czynienia ze zmianami klimatu, czy też nie?

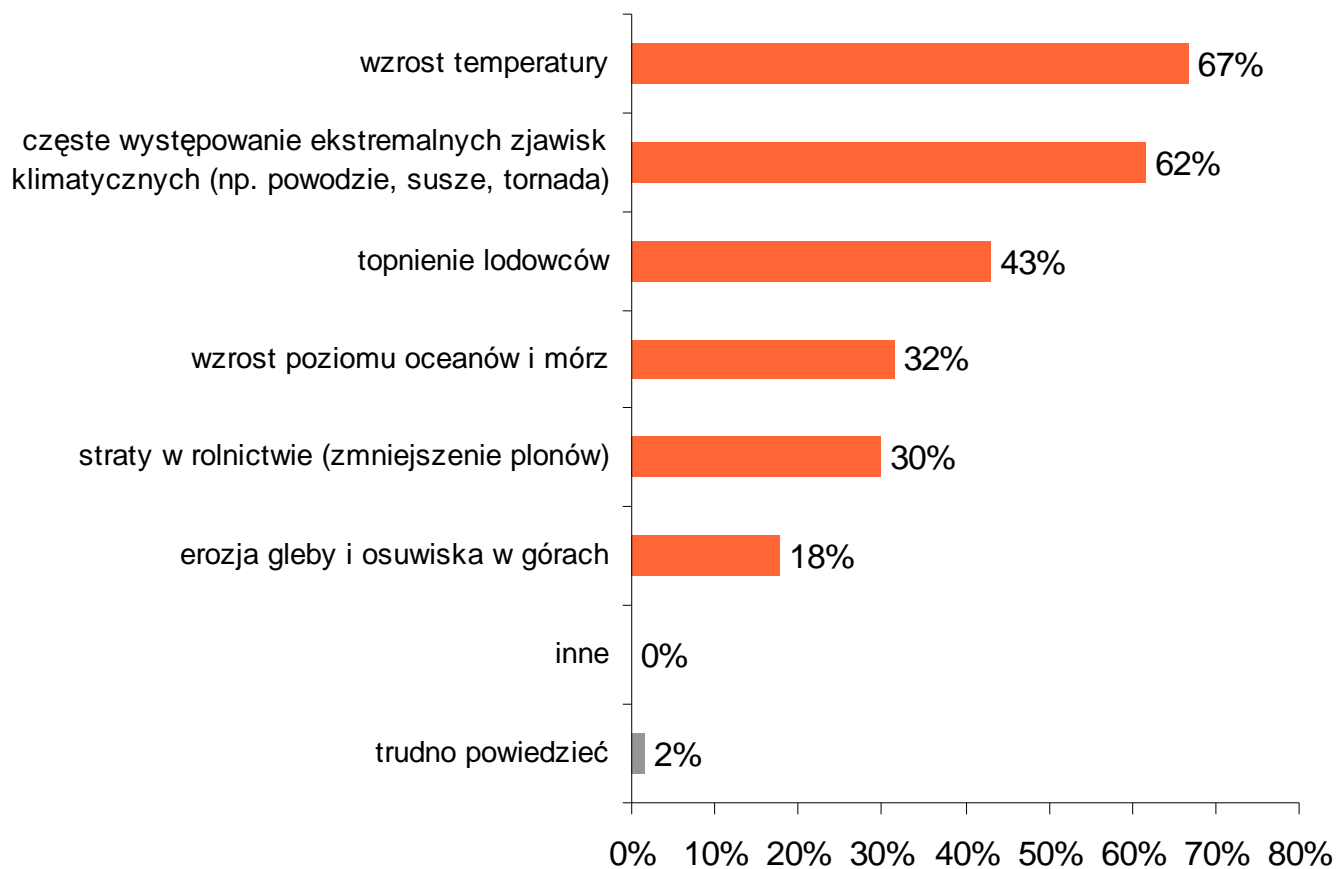

N= 1004. Ze względu na zaokrąglenia procenty mogą nie sumować się do 100.

Zmiany klimatu – postrzegane istnienie

- Zdecydowana większość Polaków uważa, że aktualnie mamy do czynienia ze zmianami klimatu. 33% osób udzieliło odpowiedzi zdecydowanie tak, 47% raczej tak, 10% raczej nie i 3% zdecydowanie nie. 6% respondentów nie ma w tym temacie wyrobionej konkretnej opinii.
- Spośród różnych kategorii respondentów mniej przekonani co do istnienia zmian klimatycznych są badani z wykształceniem podstawowym – 70% z nich potwierdza istnienie zjawiska, po 15% zaprzecza i nie ma zdania.

Z jakimi przejawami i konsekwencjami zmiany klimatu mamy obecnie do czynienia?

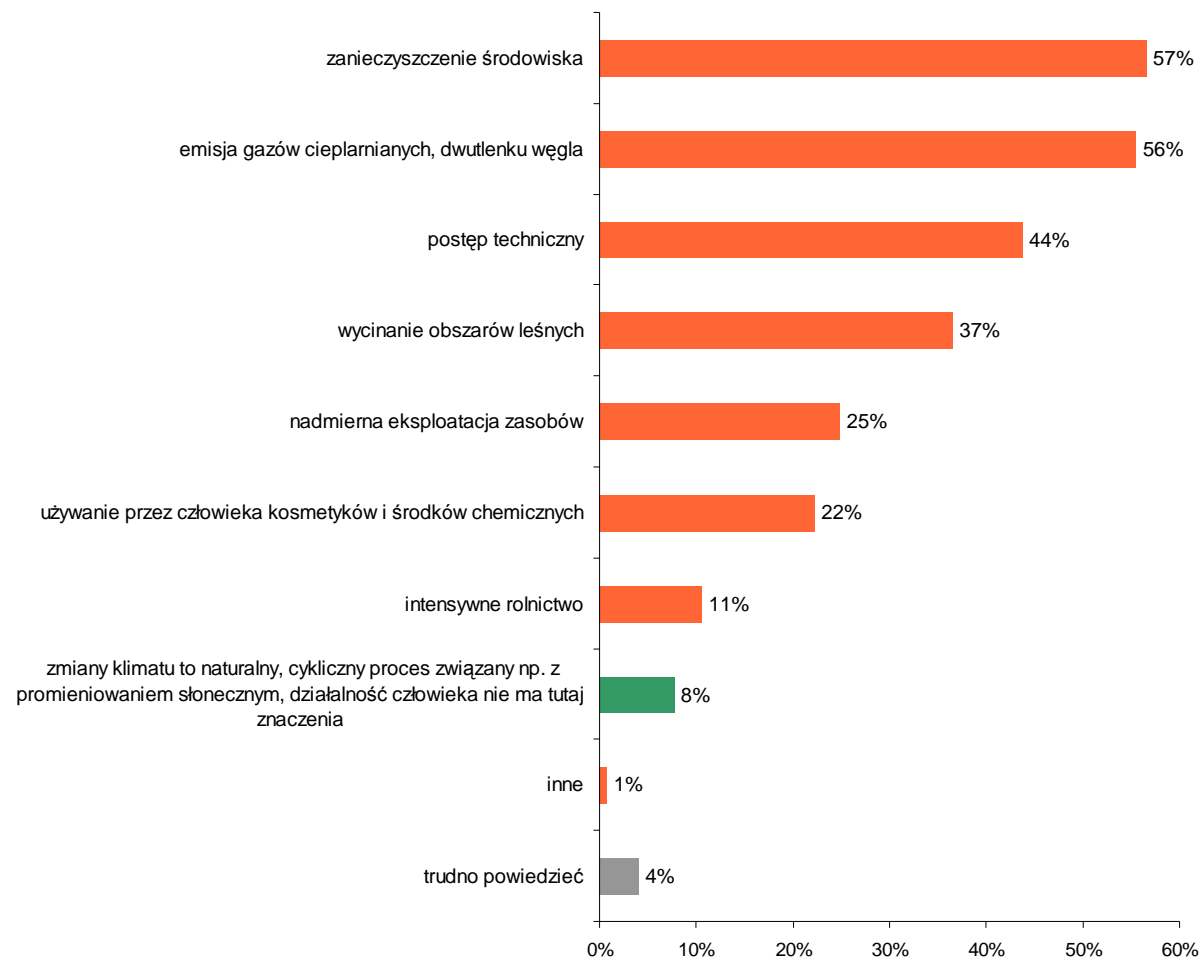
N= 808

Przejawy i konsekwencje zmian klimatu

- Wśród przejawów i konsekwencji zmian klimatu najczęściej wymieniane są wzrost temperatury (67%), częste występowanie ekstremalnych zjawisk klimatycznych (62%), i topnienie lodowców (43%). W dalszej kolejności wzrost poziomu oceanów i mórz (32%), straty w rolnictwie (30%), czy erozja gleb i osuwiska w górach (18%). 2% osób udziela odpowiedzi „trudno powiedzieć”.
- Kobiety w porównaniu do mężczyzn częściej zwracają uwagę na występowanie zjawisk ekstremalnych (odpowiednio 65% i 58%).
 - Osoby z wykształceniem wyższym częściej niż ogół badanych jako przejaw zmian klimatycznych podają wzrost poziomu wód (44%), występowanie zjawisk ekstremalnych (71%), topnienie lodowców, a także erozję gleb i osuwiska (32%). Ogólnie im wyższe wykształcenie, tym każdy z przejawów zmian klimatycznych podawany jest częściej. **Oznacza to, że wraz ze wzrostem wykształcenia zwiększa się świadomość problematyki zmian klimatycznych i zagrożeń z tym związanych.**

Kto lub co, Pana(i) zdaniem, odpowiada za zmiany klimatu?

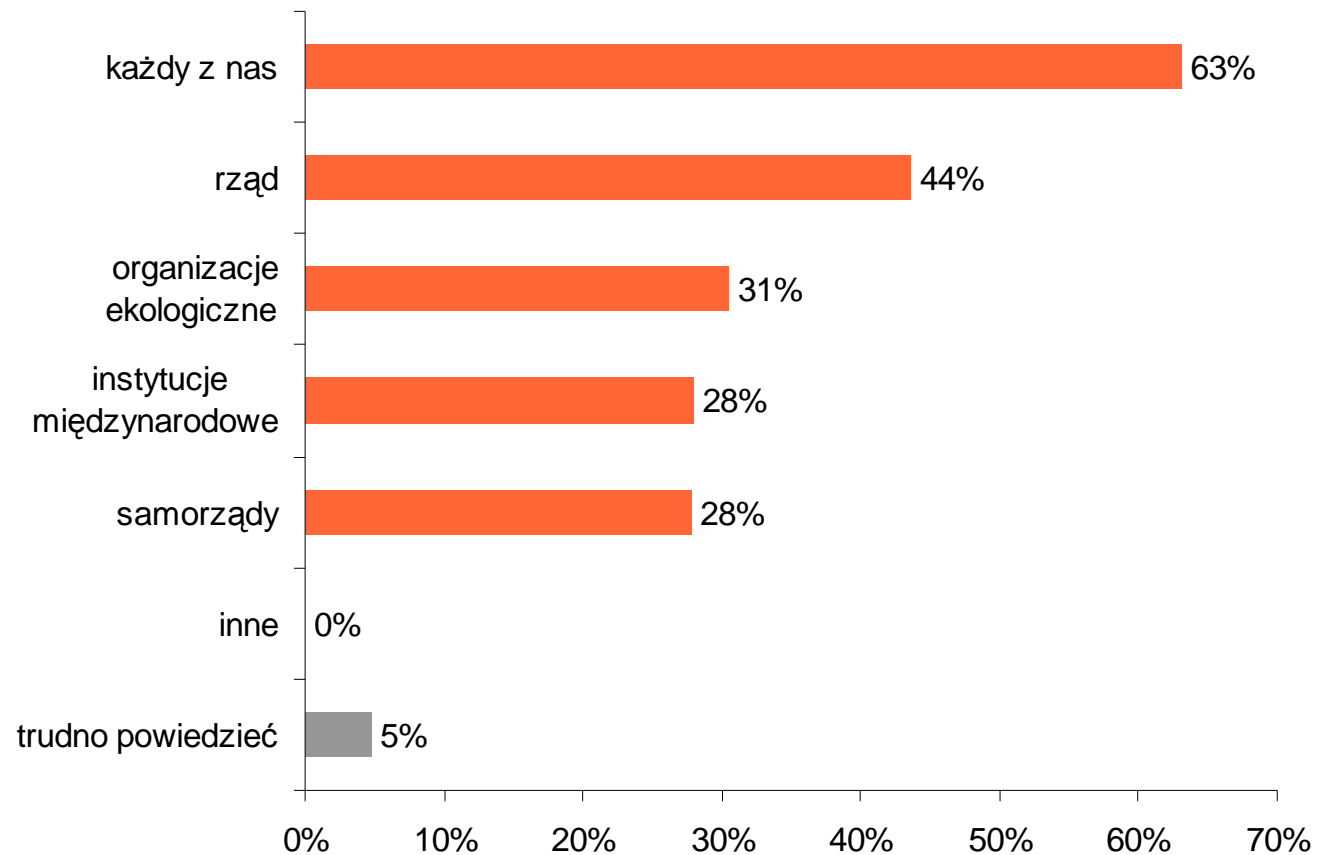
N= 808

Zmiany klimatu – przyczyny

- Mniej niż co dziesiąty badany (8%) uważa, że zmiany klimatu są zjawiskiem naturalnym związanym z promieniowaniem słonecznym. 4% osób nie potrafi określić, co powoduje zmiany klimatyczne. Pozostałe osoby za główne przyczyny uznają: zanieczyszczenie środowiska (57%), emisję gazów cieplarnianych (56%), postęp techniczny (44%), czy wycinanie obszarów leśnych (37%). W dalszej kolejności nadmierną eksploatacją zasobów (25%), używanie przez człowieka kosmetyków i środków chemicznych (22%), czy intensywne rolnictwo (11%).
- **Przy założeniu, że zmiany klimatu istnieją i odpowiada za nie (przynajmniej po części) działalność człowieka, powyższe wyniki oznaczają, że wiedza na temat przyczyn zmian klimatu jest ograniczona.** Przykładowo na wycinanie lasów wskazuje niecałe 40% osób, gdy tymczasem zjawisko to uznawane jest za silnie powiązane z efektem cieplarnianym.
 - Podobnie jak w innych pytaniach związanych z wiedzą i świadomością ekologiczną, również w tym przypadku osoby z wyższym wykształceniem o zmianach klimatu zdają się wiedzieć więcej. Także mieszkańcy miast w porównaniu do mieszkańców wsi lepiej identyfikują przyczyny zmian klimatu.

Kto powinien być odpowiedzialny za minimalizację skutków i adaptację do zmian klimatu?

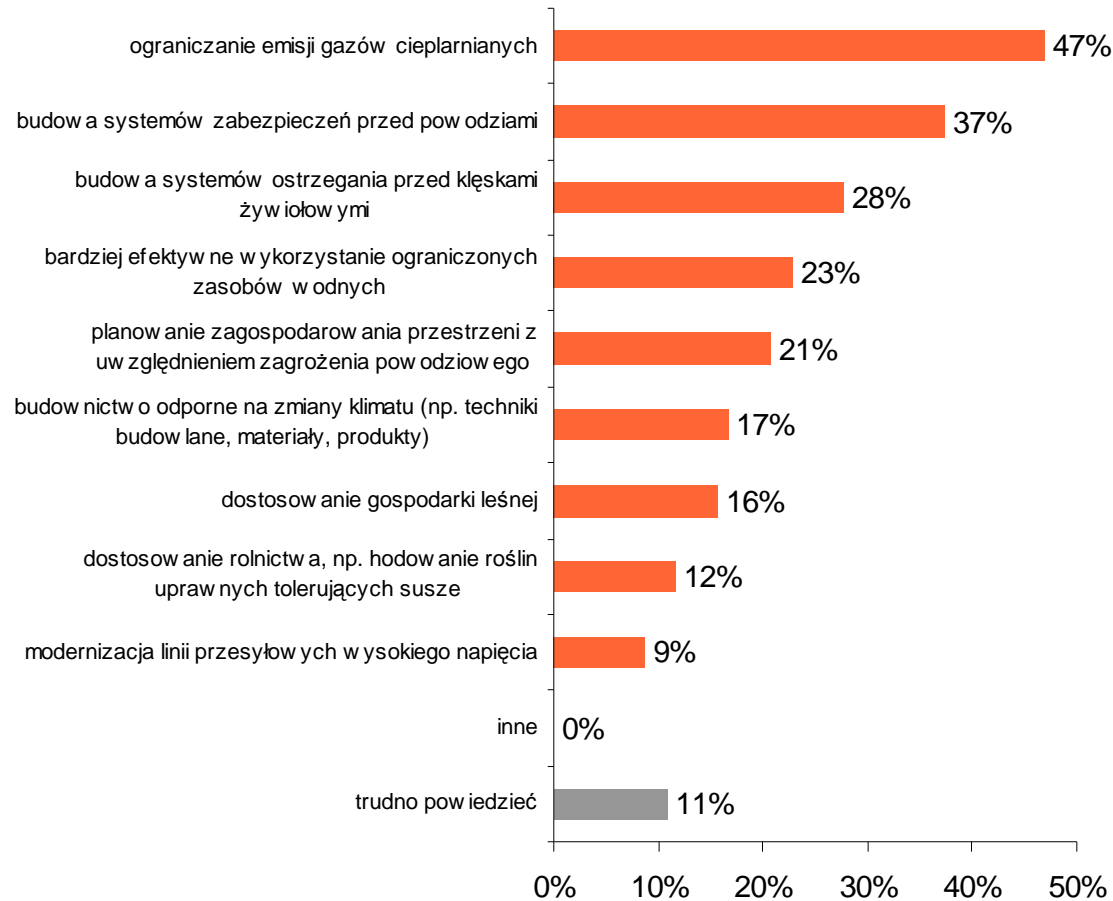
N= 808

Zmiany klimatu – odpowiedzialność za adaptację

- Odpowiedzialność za przeciwdziałanie zmianom klimatu Polacy biorą przede wszystkim na siebie. Zdaniem 63% badanych każdy z nas powinien być odpowiedzialny za minimalizację skutków i adaptację do zmian klimatu. 44% podaje rząd, 31% organizacje ekologiczne, po 28% instytucje międzynarodowe i samorządy. Trudność z udzieleniem odpowiedzi ma 5% respondentów.
- Kobiety w większym stopniu niż mężczyźni odpowiedzialnością za adaptację obarczają nas samych (66%;59%) i organizacje ekologiczne (36%;24%). Prawdopodobieństwo wskazania odpowiedzialności indywidualnej rośnie również wraz ze wzrostem wykształcenia. Odpowiedź „każdy z nas” podaje 48% osób z wykształceniem podstawowym i 72% z wyższym. **Może to oznaczać, że ogólne poczucie odpowiedzialności za otoczenie i za wpływ jednostki na środowisko jest większe u osób lepiej wykształconych i z bardziej rozwiniętą świadomością ekologiczną.**

Proszę wymienić trzy główne działania potrzebne do adaptacji Polski do zmian klimatu:

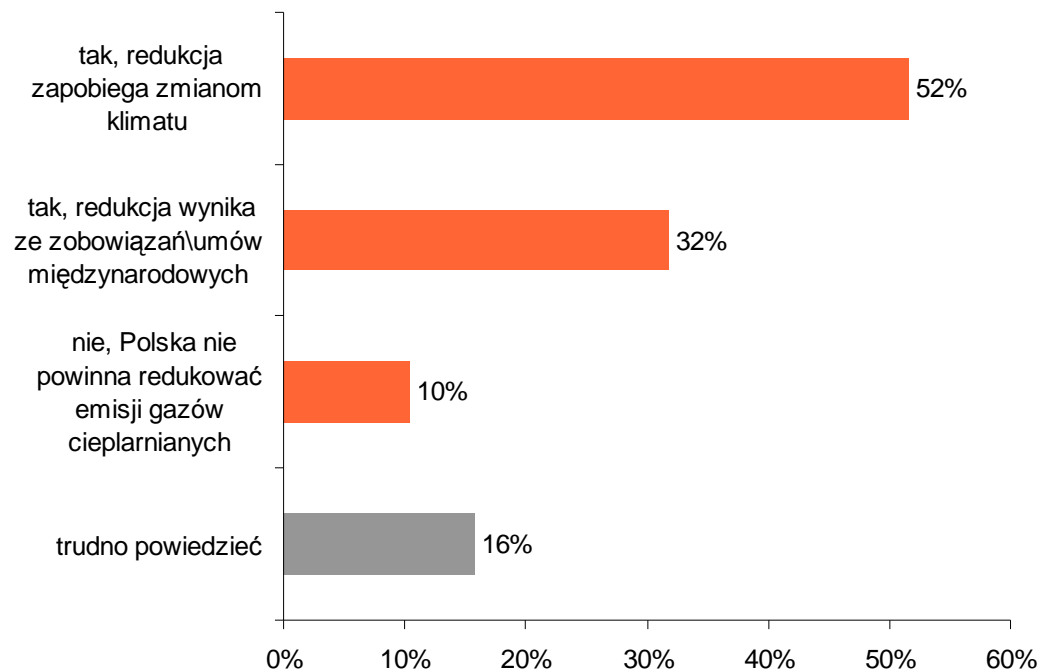

N= 808

Adaptacja do zmian klimatu – konieczne działania

- Na czele działań, które uważane są za priorytetowe w adaptacji do zmian klimatu, znajdują się: ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (47%), budowa systemów zabezpieczeń przed powodzią (37%), budowa systemu ostrzegania przed klęskami żywiołowymi (28%). Rzadziej wymienia się działania takie jak: bardziej efektywne wykorzystanie ograniczonych zasobów wodnych (23%), planowanie zagospodarowania przestrzeni z uwzględnieniem zagrożenia powodziowego (21%), budownictwo odporne na zmiany klimatu (17%), czy dostosowanie gospodarki leśnej (16%). W końcu na dostosowanie rolnictwa wskazuje 12%, a na modernizację linii przesyłowych wysokiego napięcia 9% osób. Co dziesiąty badany ma problem z udzieleniem konkretnej odpowiedzi na pytanie.
- Kobiety w porównaniu do mężczyzn zwracają większą uwagę na budowę systemów ostrzegania przed klęskami żywiołowymi (30%;24%), a mężczyźni na ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (52%;42%).
 - Mieszkańcy miast w porównaniu z mieszkańcami wsi częściej za działania priorytetowe uznają budowę systemów zabezpieczeń przed powodzią (41%;31%) oraz budowę systemu ostrzegania przed klęskami żywiołowymi (32%;21%).

Proszę powiedzieć, czy Polska powinna zredukować emisję gazów cieplarnianych?

N= 1004

Redukcja emisji gazów cieplarnianych

- Zamykając blok dotyczący zmian klimatu, wszystkich badanych zapytano o konieczność redukcji emisji gazów cieplarnianych. Choć 16% osób ma trudność z udzieleniem odpowiedzi na pytanie, to 10% nie widzi konieczności redukcji gazów a pozostali ją dostrzegają. Ponad połowa (52%) badanych uważa, że konieczność redukcji gazów cieplarnianych wynika z konieczności przeciwdziałania zmianom klimatu a 32% sądzi, że wynika to ze zobowiązań/umów międzynarodowych. Odpowiedzi te nie są rozłączne i można je podawać jednocześnie. Tylko co trzeci badany jest świadom tego, że redukcja emisji gazów cieplarnianych jest regulowana na poziomie międzynarodowym. **Oznacza to, że w polskim społeczeństwie świadomość i zainteresowanie sprawami regulacji międzynarodowych jest niewielka.**

Ochrona środowiska

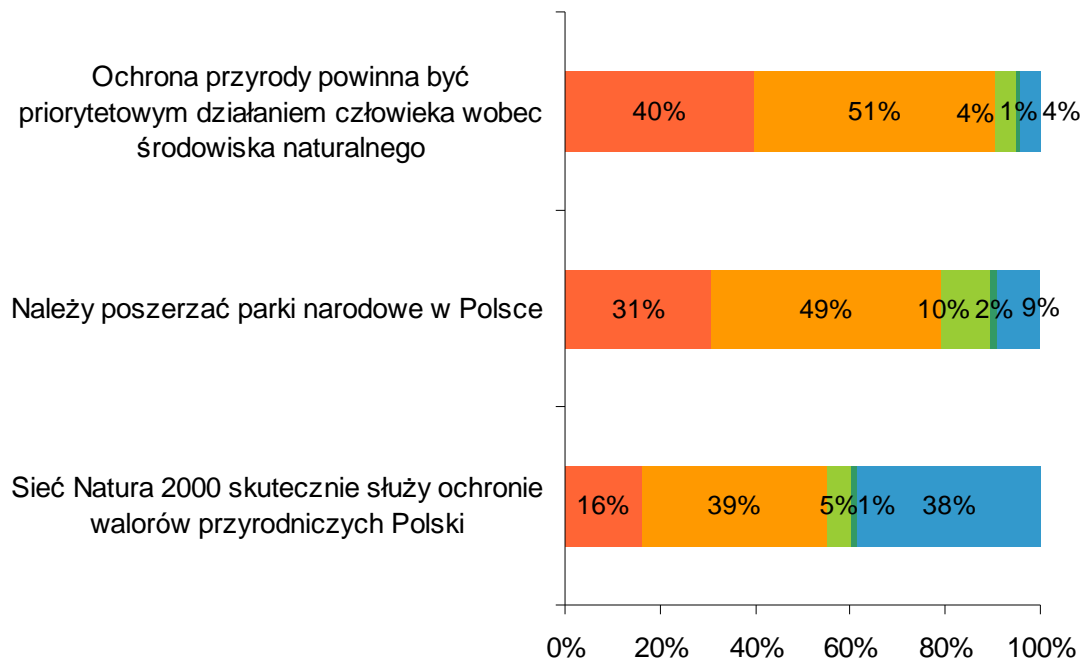
Badania świadomości i zachowań ekologicznych mieszkańców Polski

Ochrona środowiska - wprowadzenie

→ W części dotyczącej ochrony środowiska zostały poruszone następujące kwestie:

- Ocena ważności ochrony przyrody w kontekście działań człowieka wobec środowiska naturalnego;
- Ocena wielkości przestrzeni, na której funkcjonują parki narodowe;
- Ocena programu Natura 2000.

Na ile zgadza się Pan(i) lub nie zgadza z następującym stwierdzeniem?

- zdecydowanie się zgadzam
- raczej się zgadzam
- raczej się nie zgadzam
- zdecydowanie się nie zgadzam
- trudno powiedzieć

Na ile zgadza się Pan(i) lub nie zgadza z następującymi stwierdzeniami?	zgadzam się	nie zgadzam się
Ochrona przyrody powinna być priorytetowym działaniem człowieka wobec środowiska naturalnego	91%	5%
Należy poszerzać parki narodowe w Polsce	79%	12%
Sieć Natura 2000 skutecznie służy ochronie walorów przyrodniczych Polski	55%	6%

N= 1004. Ze względu na zaokrąglenia procenty mogą nie sumować się do 100. W tabeli pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”.

Ochrona środowiska – ocena działań

- Ponad 90% badanych zgadza się ze zdaniem „Ochrona przyrody powinna być priorytetowym działaniem człowieka wobec środowiska naturalnego”, 5% jest przeciwnego zdanie.
- Prawie 80% osób twierdzi, że parki narodowe powinny, a 12%, że nie powinny być poszerzane. **Oznacza to, że stosunek Polaków do zagadnienia ekologii i ochrony środowiska jest pozytywny.**
- W ramach pytań dotyczących ochrony środowiska zadano również pytanie o program Natura 2000. Oceniając jego skuteczność, niemal 40% udzieliło odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Oznacza to, że program ten jest stosunkowo mało znany. Wśród pozostałych osób zdecydowanie przeważają ci, którzy uważają, że sieć Natura 2000 skutecznie służy ochronie walorów przyrodniczych Polski (55%). 6% badanych z podanym stwierdzeniem się nie zgadza.

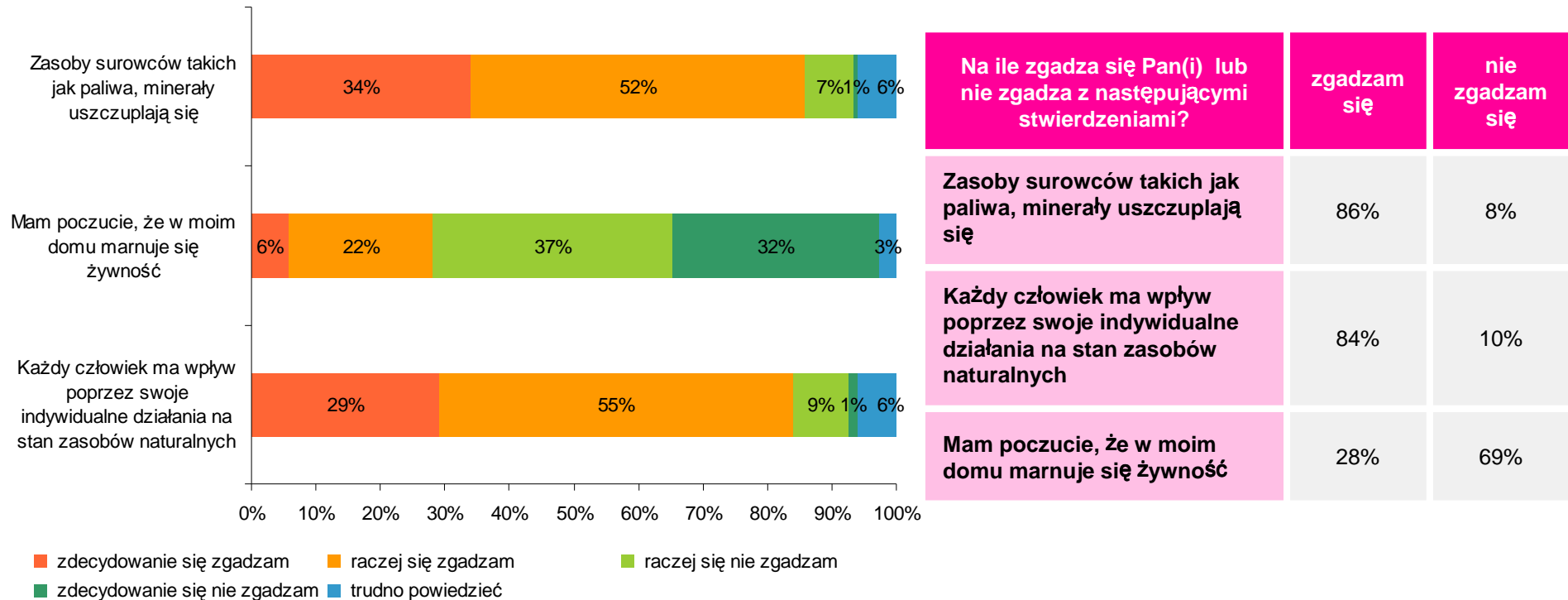
Racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych

Badania świadomości i zachowań ekologicznych mieszkańców Polski

Racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych – wprowadzenie

- Według definicji Komisji Europejskiej „zasób” rozumiany jest nie tylko jako surowce takie jak paliwa, minerały i metale, lecz również żywność, gleba, woda, powietrze, biomasa i ekosystemy.
- Efektywne wykorzystanie zasobów (ang. resource efficiency) to polityka, której celem jest dbałość o zachowanie dóbr przyrodniczych dla przyszłych pokoleń przy jednoczesnym zachowaniu wysokiego poziomu życia społeczeństwa i efektywnie rozwijającej się gospodarki.
- W części dotyczącej zasobów naturalnych respondentów zapytano o ocenę ich stanu a także o kwestie związane z energetyką, która w dużej mierze oparta jest o wykorzystanie zasobów nieodnawialnych. W ramach bloku energetycznego uwagę zwrócono również na zagadnienie wprowadzenia w Polsce energii atomowej.

Na ile zgadza się Pan(i) lub nie zgadza z następującym stwierdzeniem?

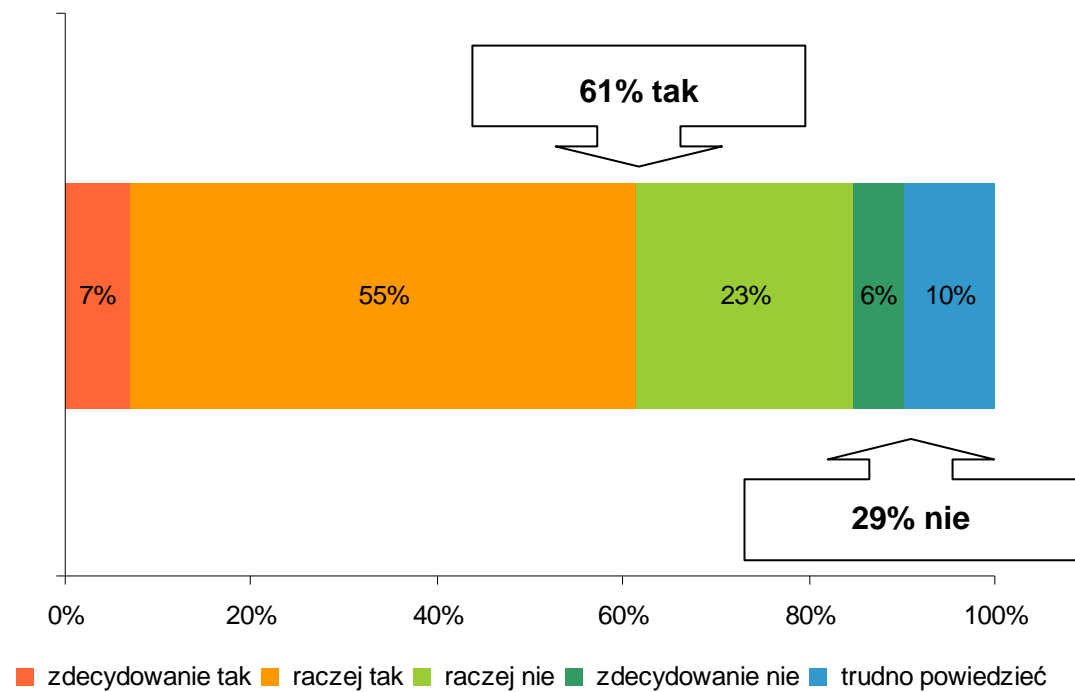

N= 1004. Ze względu na zaokrąglenia procenty mogą nie sumować się do 100. W tabeli pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”.

Zasoby naturalne – ocena działań

- 86% osób zgadza się, a 8% nie zgadza z tym, że zasoby surowców uszczuplają się. 6% badanych nie ma w tym temacie zdania. Oznacza to, że większość Polaków zdaje sobie sprawę z faktycznie istniejącego zjawiska.
 - Równocześnie wraz ze wzrostem wykształcenia rośnie świadomość zmniejszania się zasobów surowców naturalnych.
- 84% badanych zgadza się ze stwierdzeniem „Każdy człowiek ma wpływ poprzez swoje indywidualne działania na stan zasobów naturalnych”. Przeciwnego zdania jest 10% osób, a 6% odpowiada „trudno powiedzieć”.
 - Ponownie obserwować można zależność związaną z wykształceniem – wraz z jego wzrostem rośnie poczucie podmiotowego wpływu na otoczenie.
- 28% uczestników badania ma poczucie, że w ich domach marnuje się żywność. 69% nie ma tego poczucia, a 3% osób nie ma w tym temacie konkretnego zdania.
 - Deklaracje dotyczące marnowania żywności częściej składają badani w wieku od 20 do 49 lat (udział tego typu odpowiedzi wynosi od 33% do 35%).

Czy Pana(i) zdaniem Polska jest krajem zasobnym w wodę, czy też nie?

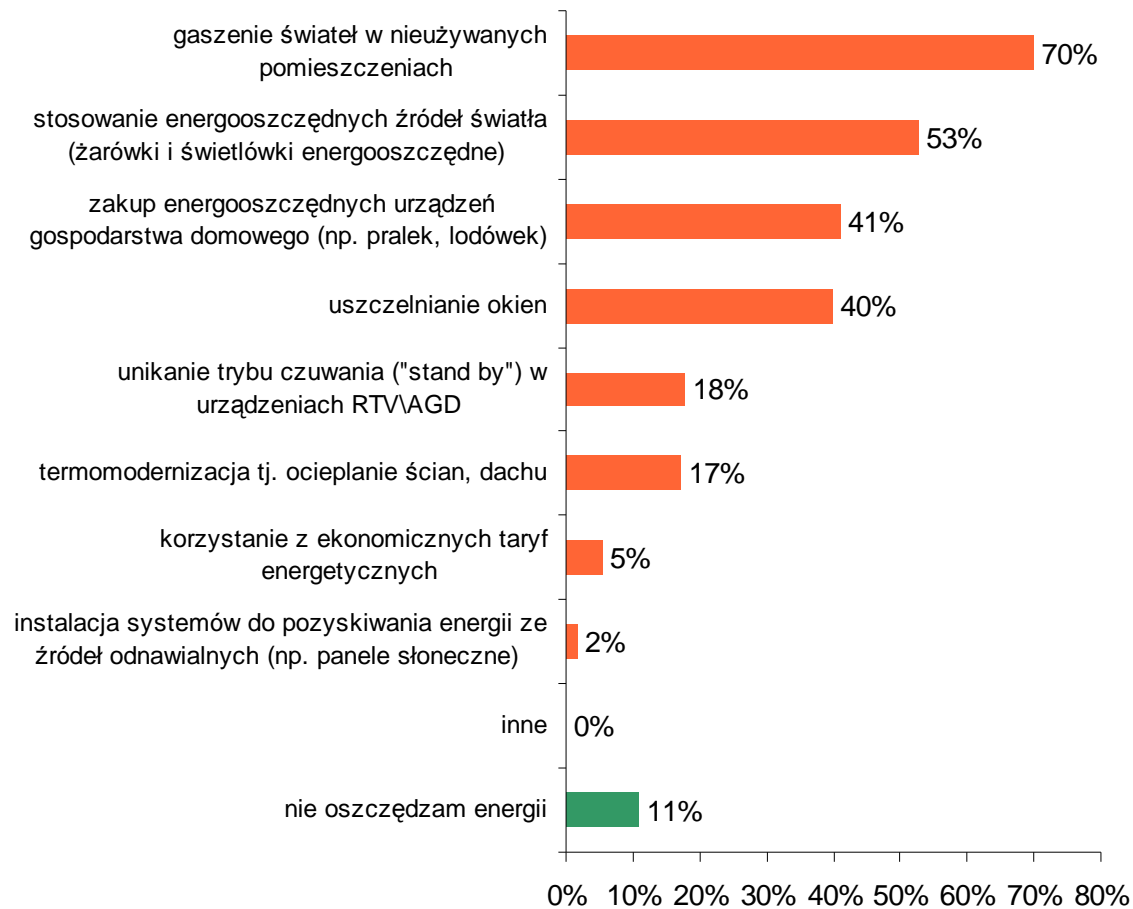

N= 1004. Ze względu na zaokrąglenia procenty mogą nie sumować się do 100.

Woda – ocena zasobów

- Ponad 60% Polaków uważa, że nasz kraj jest zasobny w wodę (7% osób wyraża swą opinię kategorycznie, a 55% udziela odpowiedzi „raczej tak”). Przeciwnego zdania jest prawie 30% osób, przy czym 6% ma w tym temacie opinię zdecydowaną. Co dziesiąty respondent na zadane pytanie nie potrafi udzielić konkretnej odpowiedzi.
- Jak zostało już powiedziane, na tle innych państw europejskich Polska nie jest krajem zasobnym w wodę. Mimo to wielu Polaków nie zdaje sobie z tego sprawy. **Oznacza to, że problematyka deficytu wody jest w społeczeństwie polskim mało znana i wymaga promocji.**

Czy oszczędza Pan(i) energię w domu, czy też nie? Jeśli tak, to w jaki sposób?

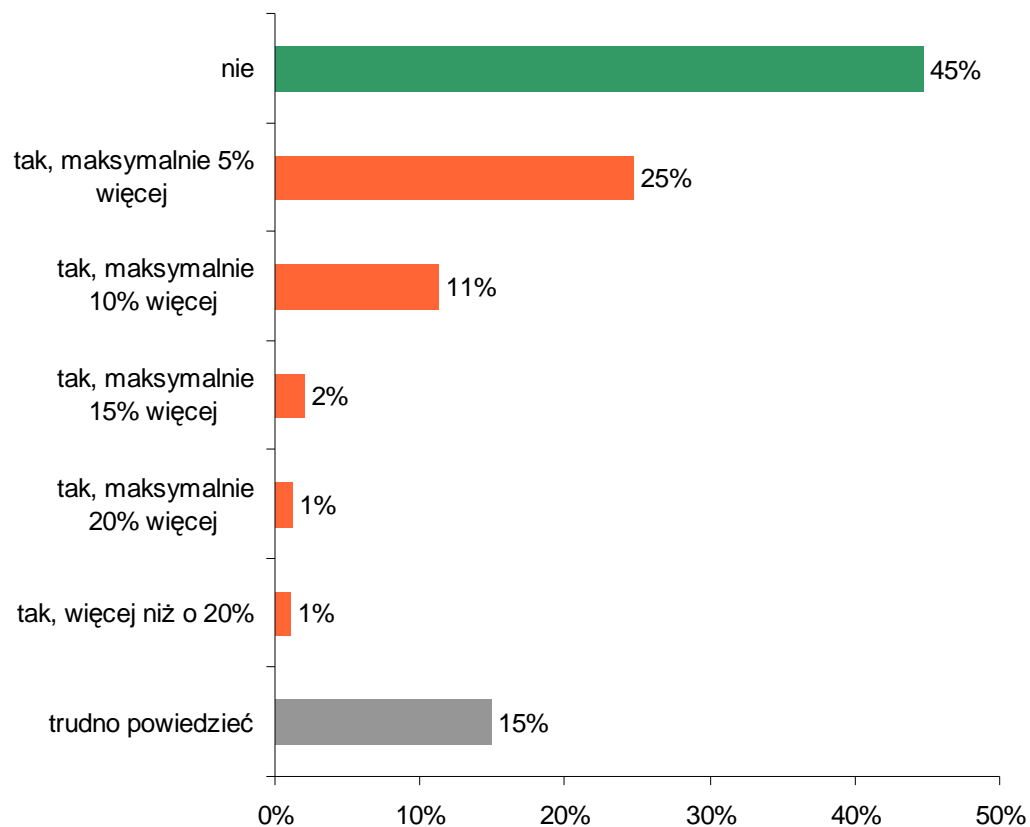
N= 1004

Oszczędzanie energii

- Mniej więcej co dziesiąta osoba przyznaje, że nie oszczędza energii. Mężczyźni (13%) nie oszczędzają energii częściej niż kobiety (8%).
 - Co szczególnie niepokojące, również wśród osób najmłodszych, tj. do 29 lat, większy jest udział nieoszczędzających energii (19%). **Oznacza to, że w młodszych grupach respondentów stosunkowo wiele osób nie ma wyrobionych odpowiednich nawyków.**
- 70% gasi światła w nieużywanych pomieszczeniach, 53% stosuje energooszczędne źródła światła, 41% kupuje energooszczędne urządzenia AGD/RTV, a 40% uszczelnia okna. Mniej popularne są: unikanie trybu czuwania w urządzeniach AGD/RTV (18%), termomodernizacja (17%), korzystanie z ekonomicznych taryf energetycznych (5%), czy w końcu instalacja systemów pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych (2%). **Niska popularność rozwiązań takich jak unikanie trybu „stand by” i niekorzystanie z ekonomicznych taryf energetycznych to rozwiązania, które nie wymagają ponoszenia kosztów a przynoszą korzyści. Może to świadczyć o małej znajomości istnienia tych rozwiązań.**
 - W kwestii oszczędzania energii mieszkańcy miast częściej niż osoby ze wsi gaszą światła (73%;64%); stosują energooszczędne źródła światła (56%;47%), oraz kupują energooszczędne urządzenia (45%;34%). Rzadziej uszczelniają okna (37%;45%) czy poddają swoją nieruchomość termomodernizacji (15%;21%). **To ostatnie może być o tyle zrozumiałe, że na wsi, gdzie dominuje zabudowa jednorodzinna odpowiedzialność za ewentualną termomodernizację jest indywidualna a nie zbiorowa (jak w miastach, gdzie standardem jest budownictwo wielorodzinne).**

Czysta energia to energia, która nie jest uciążliwa dla środowiska naturalnego. Pozyskuje się ją ze źródeł odnawialnych. Czy był(a)by Pan(i) skłonna wydać więcej na "czystą" energię?

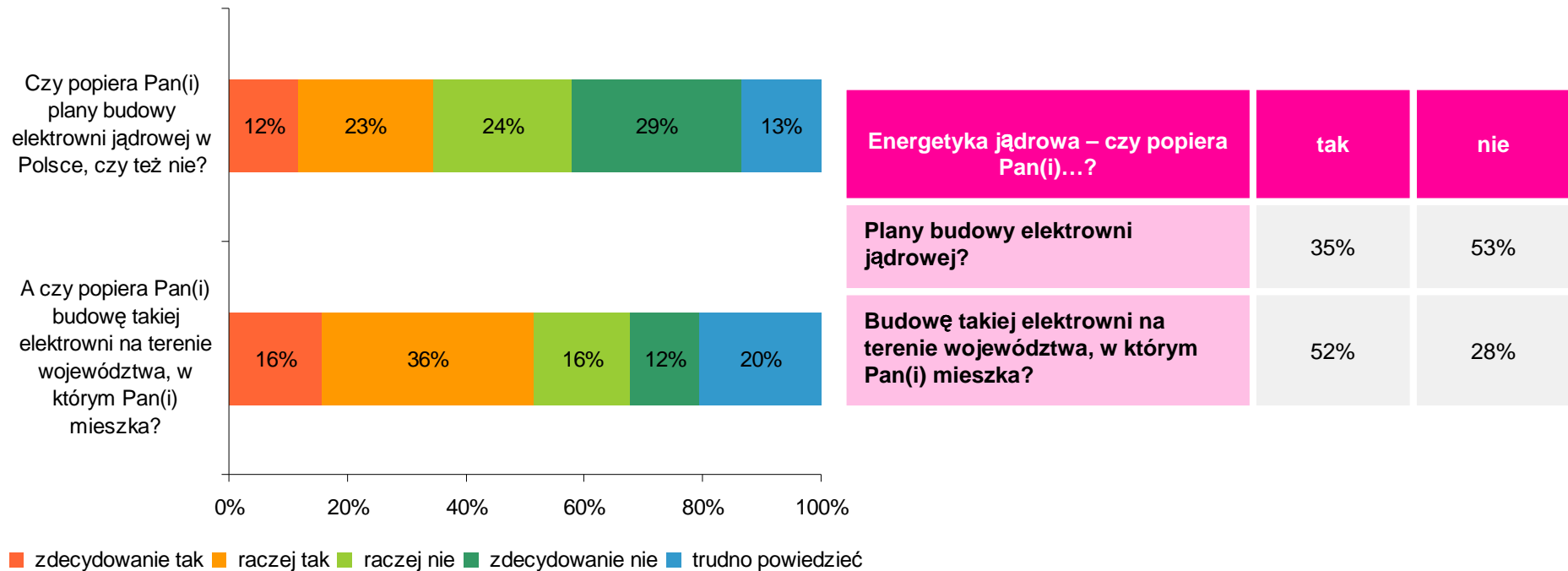

N= 1004

Czysta energia – wydatki

- Deklarowana postawa ekologiczna niekoniecznie przekłada się na proekologiczne zachowania. Szczególnie jeśli to ostatnie wiąże się z poniesieniem kosztów finansowych.
- 45% Polaków nie jest skłonna wydać więcej na czystą energię.
 - Przy czym wraz ze wzrostem wykształcenia udział ten maleje (podstawowe – 61%, wyższe – 28%).
- 15% osób nie potrafi odpowiedzieć na pytanie a 40% deklaruje chęć poniesienia wyższych kosztów finansowych, aby korzystać z energii nieuciążliwej dla środowiska. Co czwarty badany mógłby wydać maksymalnie 5% więcej na czystą energię, 11% maksymalnie 10% więcej, 2% maksymalnie 15% więcej, i po 1% maksymalnie 20% lub więcej niż 20%.
 - Im wyższe wykształcenie i lepsza sytuacja materialna, tym Polacy bardziej skłonni wydać więcej pieniędzy na czystą energię.
- **Być może ogólna sytuacja materialna Polaków jest na tyle trudna, że mało kto może sobie pozwolić na dodatkowe koszty zachowań proekologicznych. Może też wiedza na temat energetyki nie jest wystarczająca do tego, by preferować rozwiązania ekologiczne.**

Energetyka jądrowa - czy popiera Pan(i)...?

Plany budowy elektrowni w Polsce N=1004. Budowa elektrowni na terenie województwa respondenta N= 870
 Ze względu na zaokrąglenia procenty mogą nie sumować się do 100. W tabeli pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”.

Elektrownia jądrowa – poparcie

- 35% Polaków popiera budowę elektrowni jądrowej (12% w sposób zdecydowany) a 53% jest temu przeciwna (29% w sposób zdecydowany). 13% osób nie ma na ten temat zdania.
 - Mężczyźni w porównaniu do kobiet zdecydowanie bardziej popierają budowę elektrowni (44%;26%). Im wyższe jest wykształcenie respondentów, tym też częściej zgadzają się z potrzebą budowy elektrowni (podstawowe – 25%, wyższe – 52%). Poparcie rośnie też wraz ze wzrostem wielkości miejsca zamieszkania.
- Osoby, które deklarują poparcie budowy elektrowni w kraju, pytano o to, czy zgodziłyby się na budowę takiego obiektu w swoim województwie. Ponad połowa (52%) badanych odpowiada twierdząco. Przeciwnego zdania jest 28% respondentów a 20% nie ma w tej kwestii konkretnego zdania.
 - Również w tym pytaniu to mężczyźni i osoby lepiej wykształcone są bardziej skłonne poprzeć budowę elektrowni w swoim województwie.
- Ogólnie, najmniej przekonane do energetyki jądrowej są kobiety, osoby gorzej wykształcone, i mieszkające na wsi.
- **Z wyników wyciągnąć można wniosek, że jeśli padłaby ostateczna decyzja o budowie elektrowni jądrowej w Polsce, to należałoby ją wspomóc akcjami, które przekonałyby opinię publiczną.**

An aerial photograph of a lush, green landscape featuring terraced hills. The terraces are arranged in a series of curved, concentric lines that follow the contours of the hills, creating a rhythmic pattern of green and brown. The overall scene is vibrant and natural, with a mix of different shades of green and some brown patches, possibly indicating different types of vegetation or soil.

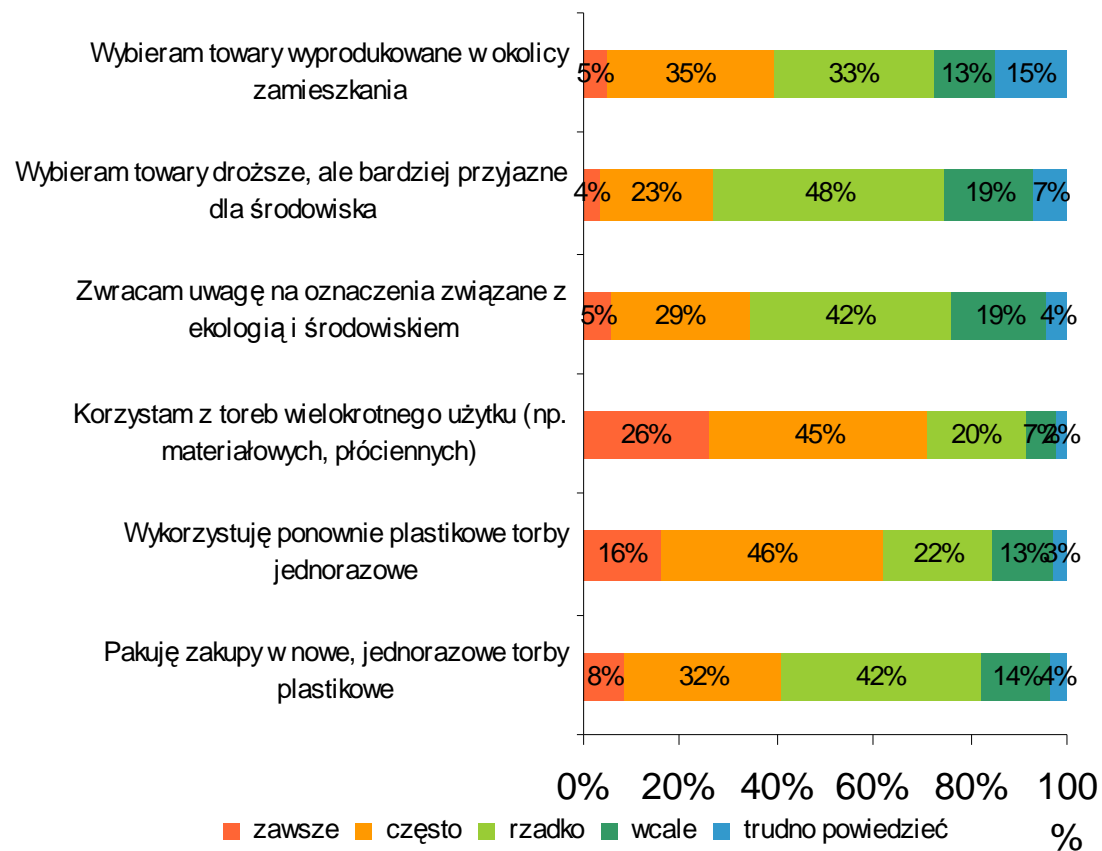
Zachowania konsumenckie

Badania świadomości i zachowań ekologicznych mieszkańców Polski

Zachowania konsumenckie – wprowadzenie

- Troska o środowisko naturalne może się przejawiać w szeregu codziennych czynności m. in. w trakcie robienia zakupów, czy przy wyborze środków transportu.
- W rozdziale przedstawiona jest deklarowana częstotliwość zachowań, które Polacy wykonują w trakcie robienia zakupów, a które z perspektywy dbałości o środowisko nie są obojętne.
- Chcąc zebrać dane dotyczące zrównoważonego transportu, w badaniu Polaków zapytano również o sposób przemieszczania się na krótkich dystansach (np. do pracy, na zakupy). Celem idei zrównoważonego transportu jest minimalizacja użycia tych środków transportu, których działanie na środowisko naturalne jest szkodliwe. Przede wszystkim chodzi o wyeliminowanie dominacji indywidualnego transportu samochodowego, który uwalnia do atmosfery spaliny, ale też niszczy przestrzeń poprzez np. wielkie parkingi lub ograniczenie miejsca na chodnikach. Idea zrównoważonego transportu wspiera środki transportu takie jak np. jazda na rowerze, czy korzystanie z transportu publicznego.

Proszę powiedzieć, jak często podczas robienia zakupów wykonuje Pan(i) następujące czynności:

N= 1004. Ze względu na zaokrąglenia procenty mogą nie sumować się do 100.

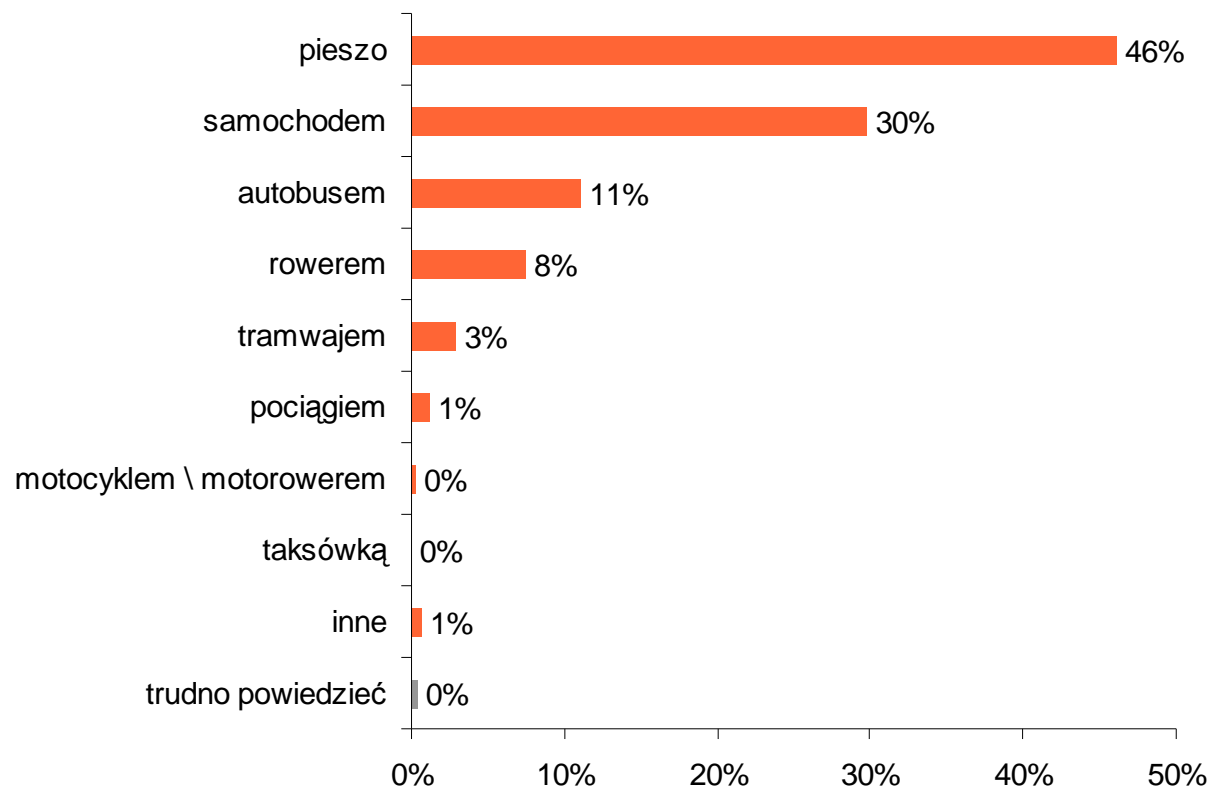
Zachowania konsumenckie – ocena działań

- Około 40% osób twierdzi, że używa nowych, jednorazowych toreb co najmniej często, 42%, że rzadko, a 14%, że wcale. Zachowanie to w porównaniu do ogółu badanych częściej jest udziałem osób najmłodszych (do 29 lat), oraz mieszkających w największych miastach (powyżej 500 tyś.).
- Wielokrotnie toreb jednorazowych co najmniej często używa ponad 60% Polaków, rzadko 22%, a wcale 13%.
- Najbardziej ekologicznych toreb wielokrotnego użytku (np. materiałowych) zawsze używa 26% respondentów, często 45%, rzadko 20%, i wcale 7%.
- **Takie wyniki oznaczają, że, przynajmniej w oparciu o deklaracje, najczęstszym sposobem postępowania jest rozwiązanie ekologiczne tj. korzystanie z toreb wielokrotnego użytku.**

Zachowania konsumenckie – ocena działań

- W przypadku innych zachowań konsumenckich, postawy prośrodowiskowe są rzadsze, ale i dotyczyć mogą czynności wymagających zarówno większej świadomości ekologicznej, jak i bardziej zasobnego portfela.
- 40% osób co najmniej często wybiera towary wyprodukowane w okolicy miejsca zamieszkania, 33% robi to rzadko, 13% wcale, a aż 15% ma trudności z udzieleniem odpowiedzi. Częściej niż ogół badanych robią to osoby najstarsze i mieszkające na wsi, a więc w ich przypadku trudno mówić o tym, by motywacja stojąca za zachowaniem miała charakter ekologiczny. **W przypadku tego stwierdzenia szczególnie wysoki udział odpowiedzi „trudno powiedzieć” interpretować można jako oznakę, tego że część osób nie zwraca uwagi na to, gdzie dany produkt był wytworzony.**
- Na oznaczenia ekologiczne na produktach co najmniej często zwraca uwagę co trzeci badany (34%), 42% robi to rzadko, a 19% wcale.
 - Częściej od ogółu robią to osoby najlepiej wykształcone.
- Droższe, ale jednocześnie bardziej przyjazne dla środowiska towary wybiera co najmniej często 27% osób, rzadko 48%, a wcale 19%. **W tym przypadku barierę stanowić mogą finanse – osoby, które najwięcej zarabiają, częściej decydują się na produkty droższe lecz ekologiczne. Nawet w ich przypadku nie jest to jednak zachowanie dominujące.**

Proszę pomyśleć o tym, jak wygląda Pana(i) zwykły dzień. W jaki sposób najczęściej się Pan(i) przemieszcza na krótkich dystansach np. w drodze do pracy, na zakupy itp.?

N= 1004

Zrównoważony transport – środki komunikacji na krótkich dystansach

- Ponad 45% osób na krótkich dystansach przemieszcza się pieszo. Prawie co trzeci Polak (30%) preferuje jazdę samochodem. Na dalszych, odległych od „czołówki” miejscach znajdują się autobus (11%), rower (8%), tramwaj (3%), czy pociąg (1%). Co setna osoba udzieliła odpowiedzi „inne”, przy czym częstokroć oznacza to stan zdrowotny, który nie pozwala na wychodzenie z domu.
- Na dane uzyskane z powyższego pytania warto spojrzeć w szerszym kontekście. Wybrany środek transportu zależy zarówno od cech społeczno-demograficznych, jak i stanu posiadania, oraz miejsca zamieszkania.
 - Okazuje się, że kobiety częściej niż mężczyźni przemieszczają się pieszo (52%;40%), mężczyźni z kolei częściej jeżdżą samochodem (39%;22%).
 - Samochód, czyli rozwiązanie najmniej ekologiczne, częściej wybierany jest przez osoby w wieku 40-49 lat (50%), lepiej wykształcone (wykształcenie wyższe – 44%), czy mieszkające na wsi (38%).
 - Według najnowszych danych Diagnozy Społecznej (2011) 62% gospodarstw domowych posiada samochód a 22% więcej niż jeden samochód. **W odniesieniu do zrealizowanego badania i pytania o zrównoważony transport trudno jest powiedzieć, na ile Polacy wybierają ekologiczne środki transportu w sposób świadomy, a na ile jest to konsekwencja nieposiadania auta.**

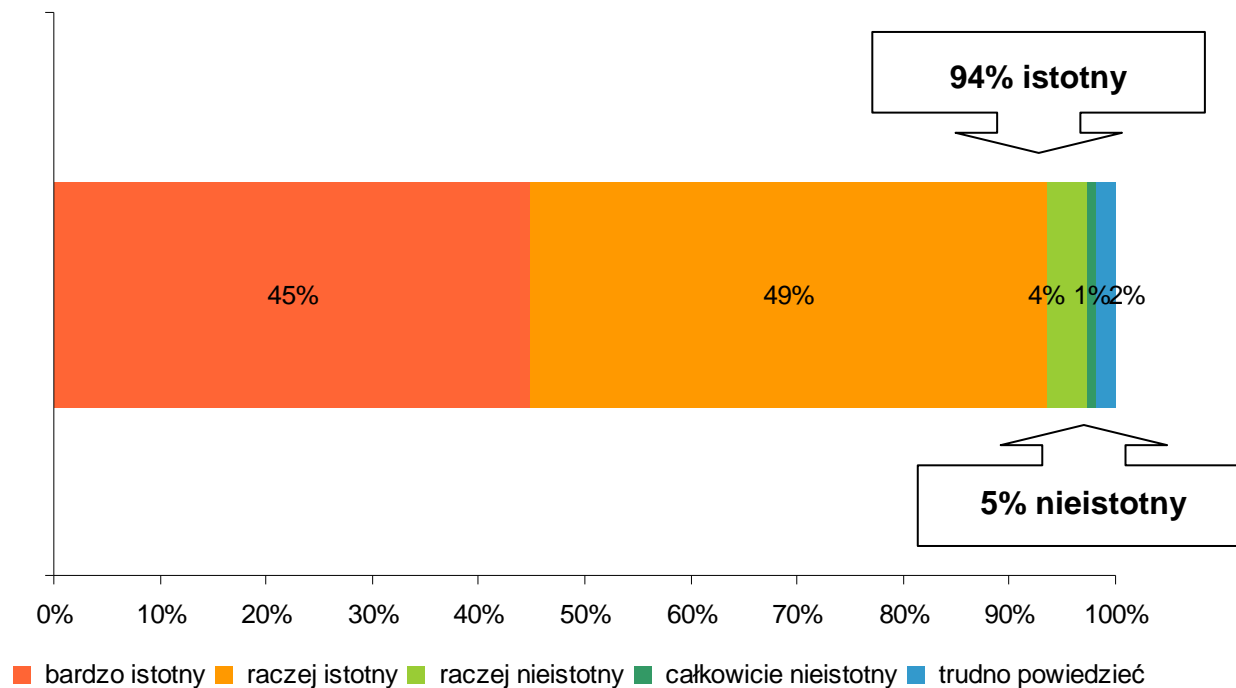
Stosunek do ekologii

Badania świadomości i zachowań ekologicznych mieszkańców Polski

Stosunek do ekologii – wprowadzenie

- Rozdział „Stosunek do ekologii” prezentuje ogólne opinie Polaków na temat środowiska naturalnego.
- Badanych poproszono o ocenę obecnego i przyszłego stanu środowiska naturalnego, głównych problemów, a także o wskazanie przyczyn, dla których środowisko naturalne należy chronić.
- W podsumowaniu sondażu uczestnicy badania zostali poproszeni o spontaniczne wymienienie kampanii, które promują ochronę środowiska. Pytanie to z jednej strony traktować można jako wskaźnik rozpoznawalności i skuteczności różnych akcji, z drugiej pośrednio stanowić może informację o tym, na ile Polacy zwracają uwagę na kampanie o tematyce proekologicznej.

Jak Pan(i) ocenia wpływ stanu środowiska na jakość życia i zdrowie człowieka?

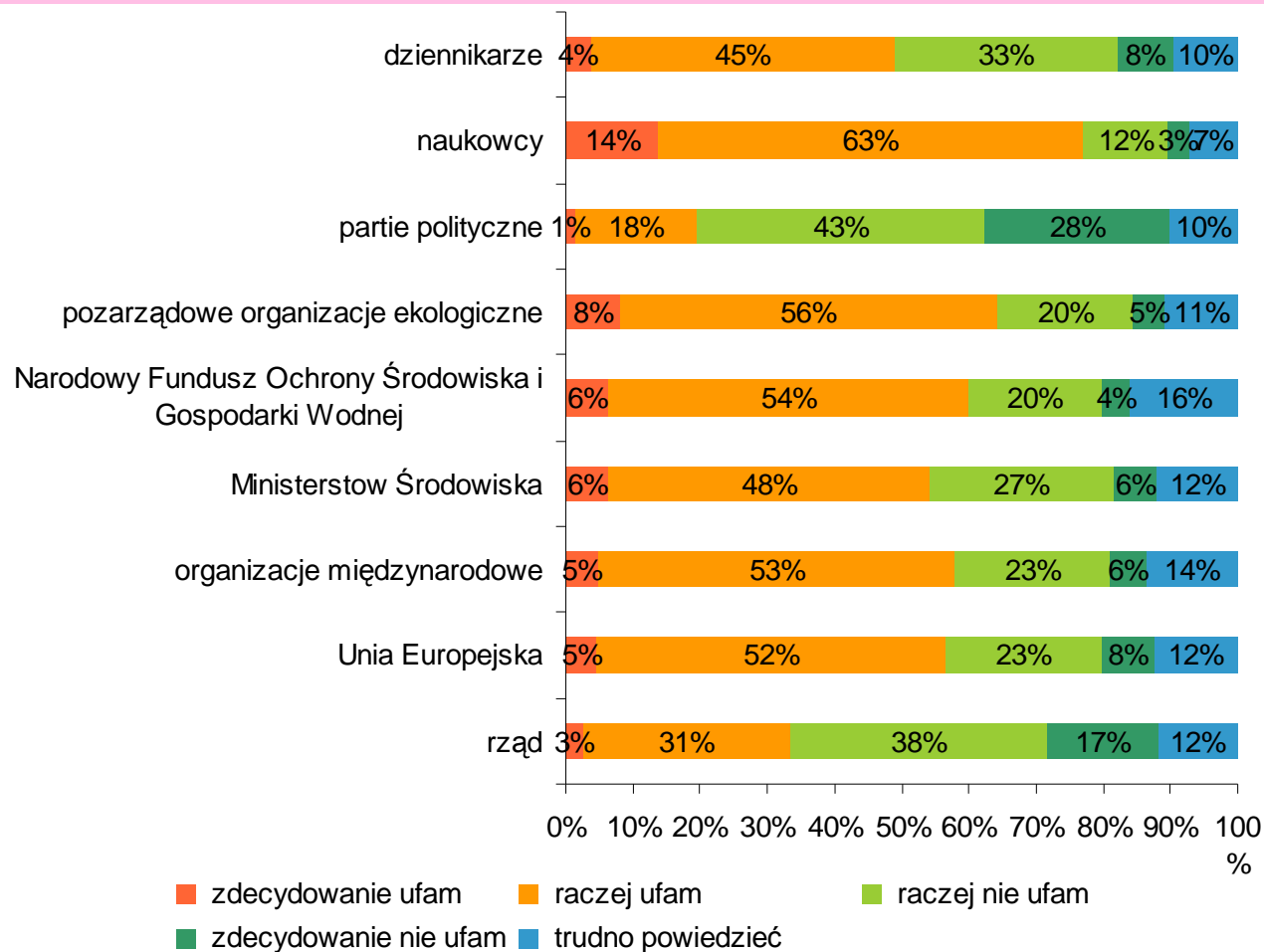

N= 1004. Ze względu na zaokrąglenia procenty mogą nie sumować się do 100.

Stan środowiska a jakość życia i zdrowia

- Zdecydowana większość Polaków (94%) widzi wpływ środowiska na jakość życia i zdrowie człowieka. 45% osób uważa, że wpływ ten jest bardzo istotny, 49% raczej istotny, 4% raczej nieistotny, i 1% całkowicie nieistotny. 2% badanych nie ma na ten temat zdania.
- Mieszkańcy miast w porównaniu do osób mieszkających na wsi są bardziej skłonni uważać wpływ środowiska naturalnego za istotny (96%;90%).

Jeśli chodzi o kwestie związane ze środowiskiem naturalnym, to na ile ufa bądź nie ufa Pan(i) następującym instytucjom lub osobom:

N= 1004. Ze względu na zaokrąglenia procenty mogą nie sumować się do 100.

Jeśli chodzi o kwestie związane ze środowiskiem naturalnym, to na ile ufa bądź nie ufa Pan(i) następującym instytucjom lub osobom:

Jeśli chodzi o kwestie związane ze środowiskiem naturalnym, to na ile ufa bądź nie ufa Pan(i) następującym instytucjom lub osobom:	ufam	nie ufam	ocena netto (w punktach procentowych)
naukowcy	77%	16%	+61
pozarządowe organizacje ekologiczne	64%	25%	+39
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	60%	24%	+36
organizacje międzynarodowe	58%	29%	+29
Unia Europejska	57%	31%	+26
Ministerstwo Środowiska	54%	34%	+20
dziennikarze	49%	41%	+8
rząd	34%	55%	-21
partie polityczne	20%	70%	-50

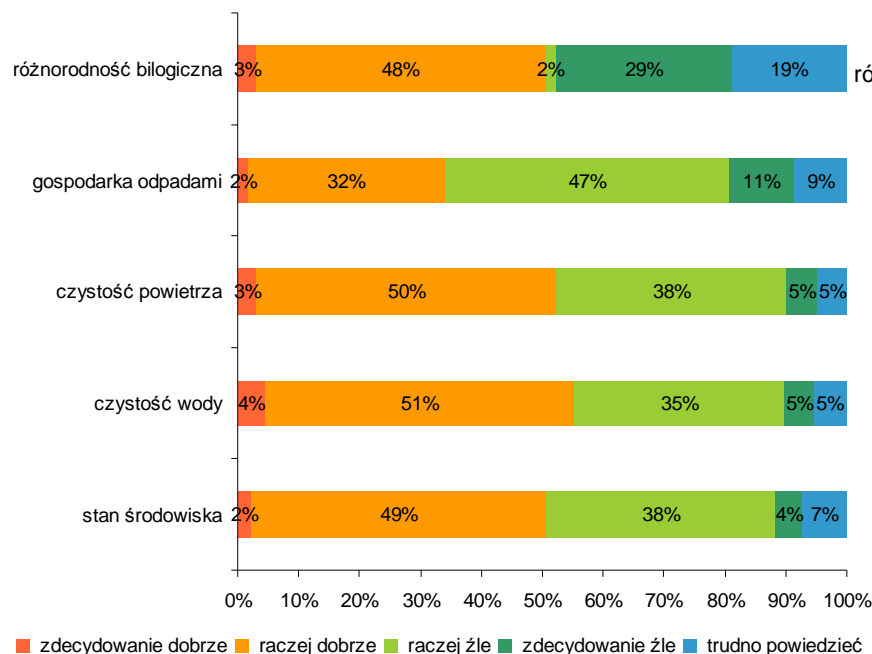
N= 1004. W tabeli pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”.

Środowisko naturalne – zaufanie do osób i instytucji

- W odniesieniu do środowiska naturalnego instytucje lub kategorie osób cieszą się różnym zaufaniem. Stosunkowo duży jest udział odpowiedzi „trudno powiedzieć” (7%-16%), co świadczyć może o wysokim stopniu trudności pytania.
- Zdecydowanie najbardziej Polacy ufają naukowcom (77%), przy czym ocena netto oznaczająca różnicę pomiędzy osobami ufającymi a nieufającymi wynosi 61 punktów procentowych. W dalszej kolejności Polacy ufają ekologicznym organizacjom pozarządowym (64%), Narodowemu Funduszowi Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (60%), organizacjom międzynarodowym (58%), Unii Europejskiej (57%), czy Ministerstwu Środowiska (54%). Mniej niż połowa badanych ufa dziennikarzom (49%). Najgorsze notowania otrzymuje rząd (34% ufających) i partie polityczne (20%) – w tych dwóch przypadkach liczba osób ufających jest mniejsza od nieufających. W przypadku trzech ostatnich podmiotów ocena netto jest ujemna, przy czym dla partii politycznych wynosi aż -50 punktów procentowych.
- **Wyniki oznaczają, że instytucjonalnie większym zaufaniem obdarzane są raczej podmioty ponadnarodowe niż krajowe. Dużą podejrzliwość budzi szczególnie świat polskiej polityki (rząd i partie polityczne), ale też tzw. czwarta władza tj. dziennikarze.**
 - Najstarsze osoby są mniej skłonne ufać różnym instytucjom i podmiotom. Z kolei u badanych z wykształceniem wyższym poziom zaufania jest większy niż u innych – wyjątek od tej reguły stanowią dziennikarze, którym osoby z dyplomem szkoły wyższej ufają mniej niż inne kategorie respondentów.

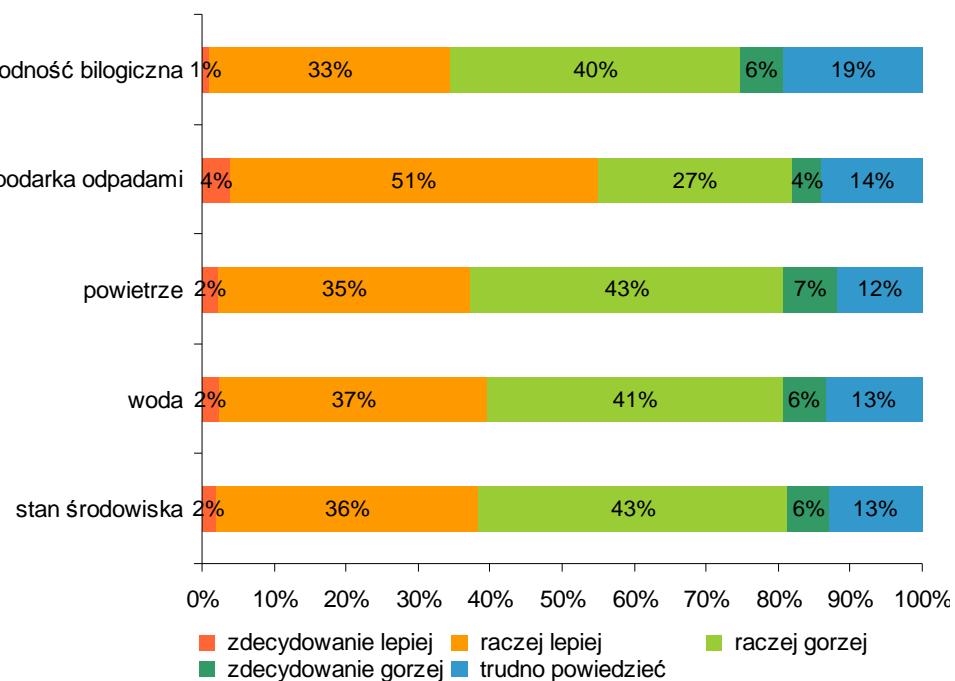

Jak ocenia Pan(i) OBECNIE:

N= 1004. Ze względu na zaokrąglenia procenty mogą nie sumować się do 100.

A jak Pan(i) uważa, jak będzie za 20 lat:

N= 1004. Ze względu na zaokrąglenia procenty mogą nie sumować się do 100.

Środowisko naturalne – ocena obecnych i przyszłych zasobów

	obecnie		w przyszłości	
	dobrze	źle	lepiej	gorzej
Woda	55%	39%	40%	47%
Różnorodność biologiczna	52%	29%	34%	47%
Powietrze	52%	43%	37%	51%
Środowisko	51%	42%	38%	49%
Gospodarowanie odpadami	34%	57%	55%	31%

N= 1004. Ze względu na zaokrąglenia procenty mogą nie sumować się do 100. W tabeli pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”.

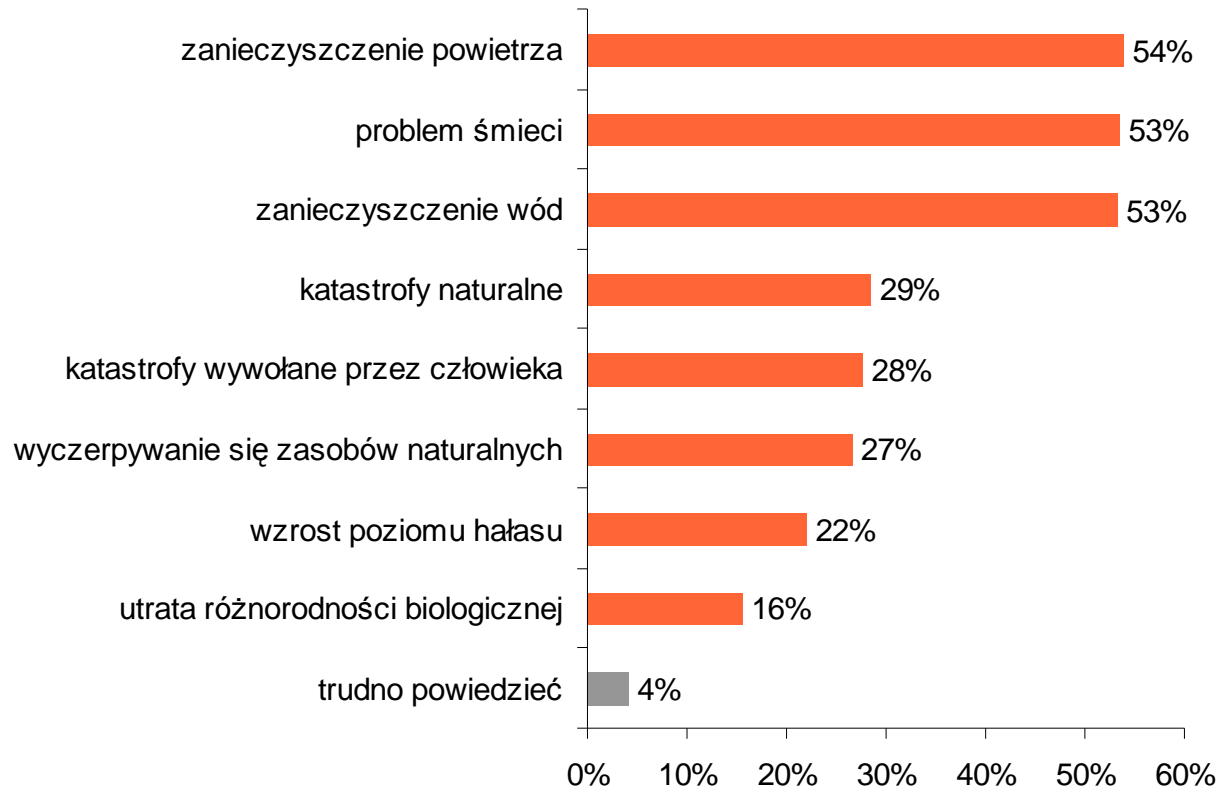

Środowisko naturalne – ocena obecnych i przyszłych zasobów

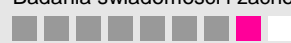
- Osób, które pozytywnie oceniają obecny stan środowiska, powietrza, różnorodności biologicznej i wody, jest więcej niż połowa – od 51% do 55%. Na tle wymienionych zasobów w przypadku różnorodności biologicznej mniej jest ocen negatywnych (29% w porównaniu do około 40%) oraz więcej odpowiedzi „trudno powiedzieć”. **Świadczyć to może o stosunkowo niskiej świadomości tego, czym różnorodność biologiczna jest.** Najmniej optymistycznie oceniany jest obecny stan gospodarowania odpadami – w tym przypadku ocen pozytywnych jest 34%, negatywnych 57%, a więc głosy krytyczne znajdują się w przewadze.
- Przyszły stan różnorodności biologicznej, powietrza, środowiska i wody widziany jest podobnie – optymistów jest między 34% a 40%, z kolei pesymistów między 47% a 51%. Ogólnie więc złe prognozy przeważają nad dobrymi. Ponownie gospodarka odpadami odstaje od pozostałych przypadków. Choć jej obecny stan postrzegany był najgorzej, to przyszłość widziana jest najlepiej – ocen pozytywnych jest 55% a negatywnych 31%, optymistów jest zatem więcej niż pesymistów.

Proszę wybrać trzy największe problemy polskiego środowiska naturalnego

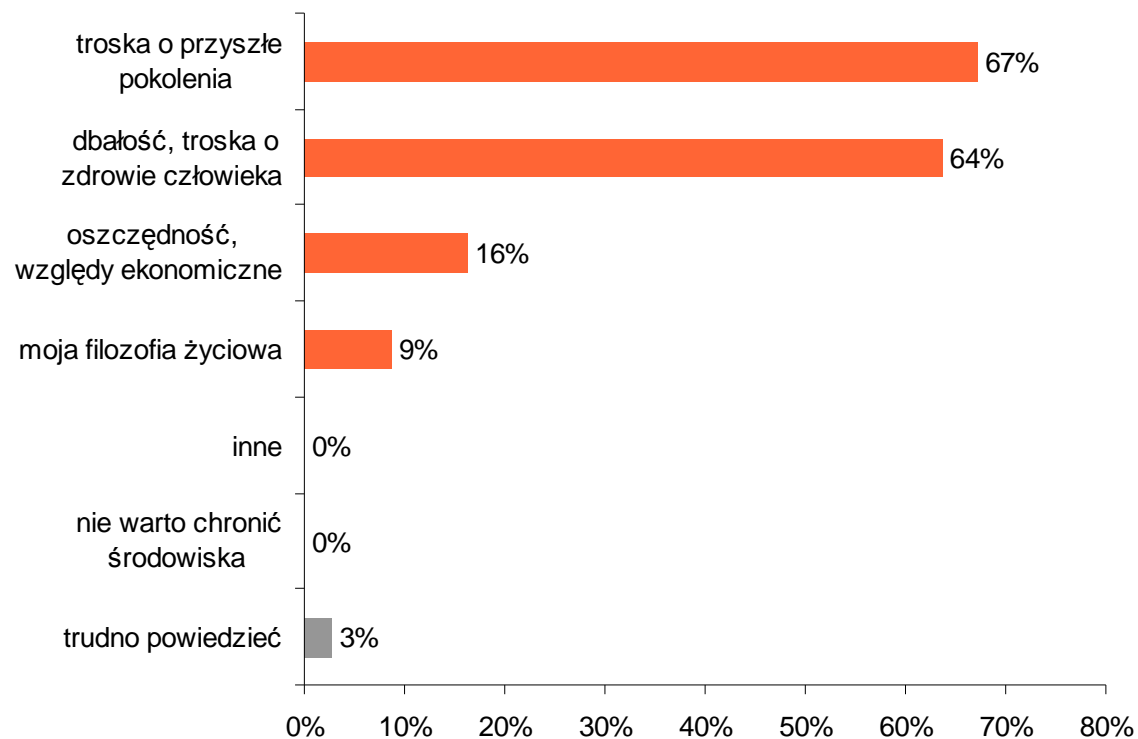
N= 1004

Środowisko naturalne – największe problemy

- Wśród potencjalnych największych problemów środowiska naturalnego w czołówce znajdują się trzy, każdy wskazywany przez ponad połowę respondentów – zanieczyszczenie powietrza (54%), problem śmieci (53%), zanieczyszczenie wód (53%). W dalszej kolejności wymieniane są katastrofy naturalne (29%), katastrofy wywołane przez człowieka (28%), wyczerpywanie się zasobów naturalnych (27%), czy też wzrost poziomu hałasu (22%), i utrata różnorodności biologicznej (16%). 4% badanych nie potrafi podać największych problemów środowiska naturalnego w Polsce.
- Mężczyźni w porównaniu do kobiet są bardziej skłonni wymieniać jako problem wyczerpywanie się zasobów naturalnych (31%;23%). Mieszkańcy miast w porównaniu do mieszkańców wsi częściej podają wzrost poziomu hałasu (28%;13%). Osoby z wyższym wykształceniem chętniej niż inni za największy problem uznają problem śmieci.

Proszę wskazać dwa Pana(i) zdaniem najważniejsze powody, dla których warto chronić środowisko

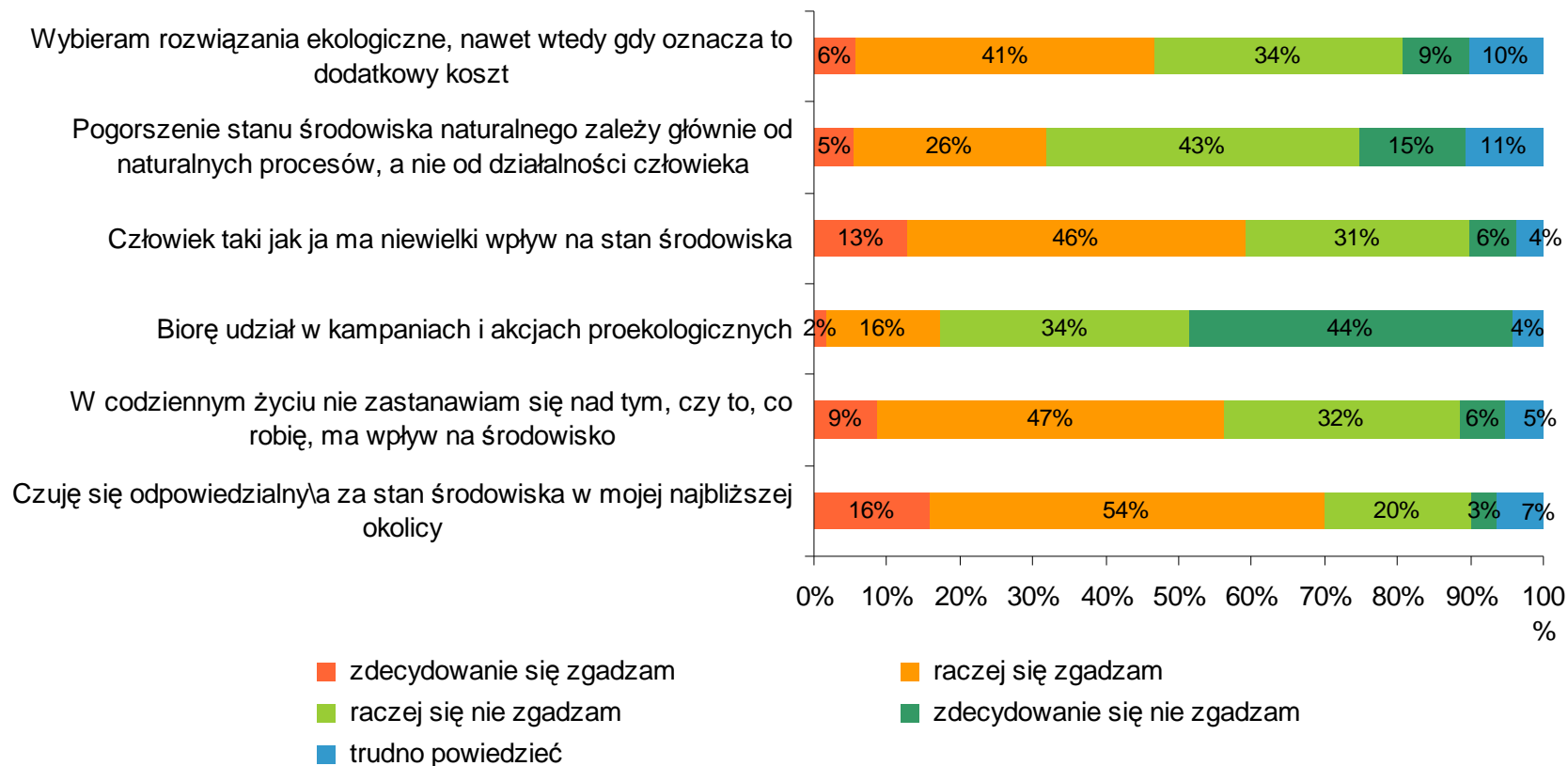
N= 1004

Środowisko naturalne – uzasadnienie dla ochrony

- Uzasadniając potrzebę ochrony środowiska, argumentami, do których Polacy odwołują się najczęściej są troska o przyszłe pokolenia (67%) i dbałość o zdrowie człowieka (64%). Względy ekonomiczne podaje 16% osób a 9% odwołuje się do motywacji wewnętrznej tj. własnej filozofii życiowej. Odpowiedzi „trudno powiedzieć” udziela 3% osób. Mniej niż 1% badanych twierdzi, że środowiska chronić nie warto.
- Kobiety w porównaniu do mężczyzn częściej posługują się argumentem dbałości o zdrowie człowieka (67%;60%), również mieszkańcy miast w porównaniu do mieszkańców wsi chętniej odwołują się do tego uzasadnienia (67%;59%). Osoby w wieku 20-29 lat w porównaniu do ogółu badanych potrzebę ochrony środowiska częściej tłumaczą poprzez swoją filozofię życiową.

Na ile zgadza się Pan(i) lub nie zgadza ze stwierdzeniem:

N= 1004. Ze względu na zaokrąglenia procenty mogą nie sumować się do 100.

Na ile zgadza się Pan(i) lub nie zgadza ze stwierdzeniem:

Na ile zgadza się Pan(i) lub nie zgadza ze stwierdzeniami:	zgadzam się	nie zgadzam się
Wybieram rozwiązania ekologiczne, nawet wtedy gdy oznacza to dodatkowy koszt	47%	43%
Pogorszenie stanu środowiska naturalnego zależy głównie od naturalnych procesów, a nie od działalności człowieka	32%	57%
Biorę udział w kampaniach i akcjach proekologicznych	17%	78%
W codziennym życiu nie zastanawiam się nad tym, czy to, co robię, ma wpływ na środowisko	56%	39%
Człowiek taki jak ja ma niewielki wpływ na stan środowiska	59%	37%
Czuję się odpowiedzialny(a) za stan środowiska w mojej najbliższej okolicy	70%	23%

N= 1004. W tabeli pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”.

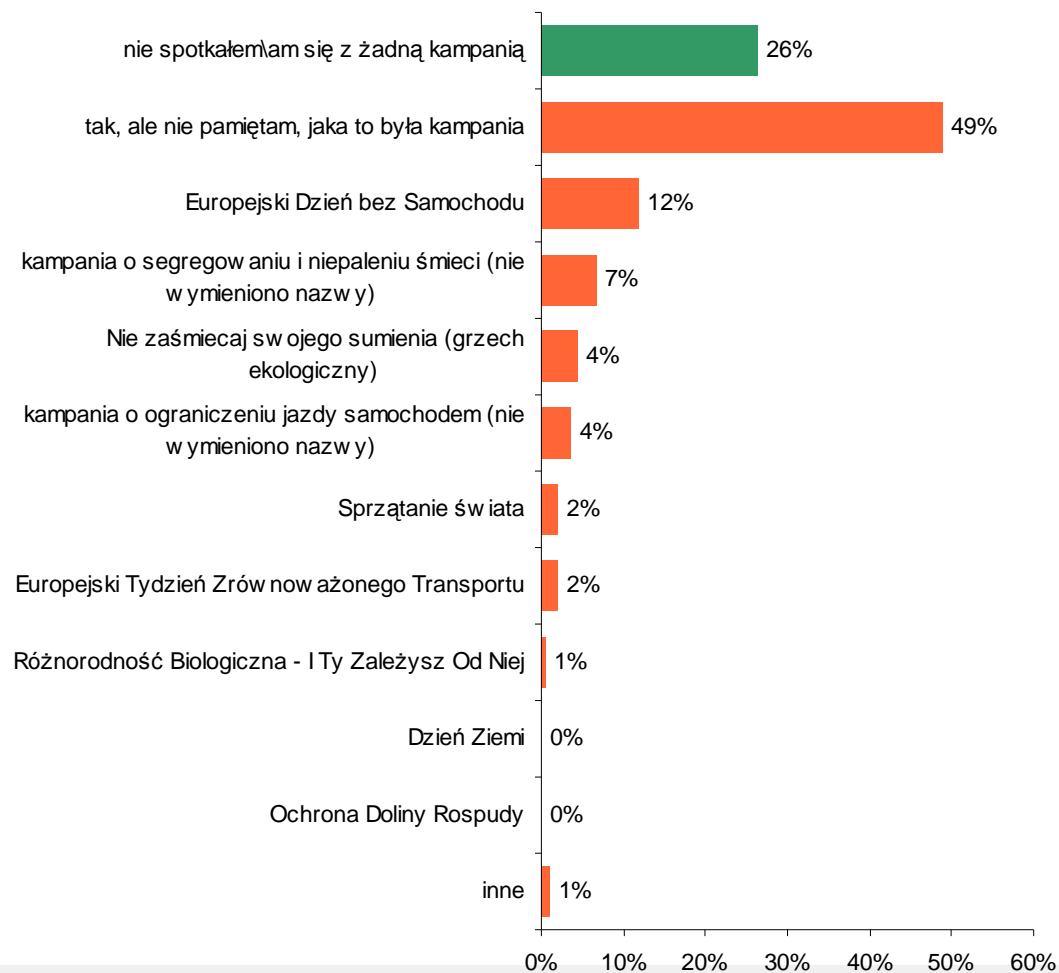
Środowisko naturalne – ocena stwierdzeń

- Prawie połowa Polaków (47%) twierdzi, że wybiera rozwiązania ekologiczne, nawet gdy oznacza to dodatkowy koszt. Przeciwnego zdania jest 43% badanych.
 - Im wyższe wykształcenie tym częściej rozwiązania ekologiczne (nawet droższe) są wybierane.
 - Warto jednak przypomnieć, że w kontekście czystej energii gotowość do większych opłat wyraża 40% osób.
- 32% osób uważa, że pogorszenie stanu środowiska naturalnego zależy głównie od procesów naturalnych. Ze stwierdzeniem tym nie zgadza się 57% osób.
- 17% Polaków bierze udział w kampaniach i akcjach proekologicznych.
 - Najczęściej zachowanie takie deklarują osoby w wieku 30-39 lat oraz z wyższym wykształceniem (po 22%).
- 56% osób na co dzień nie zastanawia się nad tym, czy to, co robią, ma wpływ na środowisko. 39% respondentów nie zgadza się z tym stwierdzeniem.
 - Nad swoim zachowaniem najmniej zastanawiają się osoby w wieku 15-19 lat (73%).

Środowisko naturalne – ocena stwierdzeń

- Prawie 60% respondentów jest zdania, że zwykły człowiek ma niewielki wpływ na stan środowiska a 37% się z tym nie zgadza.
 - Wraz ze wzrostem wykształcenia poczucie sprawstwa i oddziaływania na otoczenie rośnie.
- 70% czuje się a 23% nie czuje się odpowiedzialna za stan środowiska w swojej najbliższej okolicy.
 - W najmniejszym stopniu odpowiedzialność tę czują osoby w wieku 15-19 lat (52%).
- **Odpowiedzi najmłodszej grupy respondentów (15 – 19 lat) stanowią kolejny sygnał ostrzegawczy, który świadczyć może o brakach systemu edukacyjnego. Młodzież szkolna w czasie nauki nie nabiera odpowiedniej wiedzy i nawyków.**

Czy kiedykolwiek spotkał(a) się Pan(i) lub słyszał/a o kampaniach promujących ochronę środowiska? Jakie to były kampanie?

N= 1004

Znajomość kampanii i działań promujących

- Co czwarty Polak (26%) spontanicznie deklaruje, że nie spotkał się z żadną kampanią promującą ochronę środowiska.
 - Im lepiej wykształceni są respondenci, tym rzadziej udzielają tego typu odpowiedzi (wykształcenie podstawowe – 41%, zawodowe – 31%, średnie – 22%, wyższe – 14%).
- Niemal połowa (49%) przyznaje, że o kampaniach słyszała, natomiast nie pamięta, czego akcje te dotyczyły. Działaniem najlepiej rozpoznawalnym jest „Europejski Dzień bez Samochodu” (12%), a więc akcja bardzo konkretna. Na drugim miejscu znajdują się kampanie o segregowaniu i niepaleniu śmieci (7%). Akcję „Nie zaśmiecaj swojego sumienia” oraz kampanie o ograniczeniu jazdy samochodem podaje po 4% badanych. 2% respondentów wspomina o „Sprzątaniu świata” oraz „Dniu Zrównoważonego Transportu”. Co setna lub mniej niż co setna osoba, odpowiadając na pytanie, mówi o akcjach „Różnorodność biologiczna – I Ty Zależysz od Niej”, „Dzień Ziemi”, ochrona doliny Rospudy, oraz wymienia inne działania promocyjne.

Znajomość kampanii i działań promujących

- Zebrane w badaniu dane oznaczają, że wśród Polaków rozpoznawalność kampanii promujących ochronę środowiska jest stosunkowo niewielka. Gdyby wspomóc respondentów konkretnymi sloganami, znajomość haseł promocyjnych okazałaby się z pewnością lepsza (świadczą o tym m. in. 50% udział odpowiedzi odwołujących się do braku pamięci). Niemniej wyniki sondażu prowadzić mogą do dwojakiego rodzaju wniosków: albo Polacy nie zwracają szczególnej uwagi na komunikaty proekologiczne albo dotychczasowe kampanie prowadzone były w sposób niewystarczająco skuteczny. Przy czym brak skuteczności spowodowany być może wieloma współistniejącymi przyczynami takimi jak m. in. brak dostatecznych środków finansowych na kampanie, zbyt krótki czas ich trwania, czy też niewłaściwa konstrukcja kampanii z perspektywy przedstawianych w niej treści.

